

**ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД
ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ**

**РЕПУБЛИКА СРБИЈА
АУТОНОМНА ПОКРАЈИНА ВОЈВОДИНА
ПОКРАЈИНСКИ ЗАВОД ЗА СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ**

Нови Сад, Булевар Михајла Пупина 25
Тел: 021/425 836; 425 854
e-mail: office@pzzs.gov.rs
www.pzzs.gov.rs

**ОБЈЕДИЊЕНИ ИЗВЕШТАЈ О РАДУ
ЦЕНТРА ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД У АП ВОЈВОДИНИ ЗА
2019. ГОДИНУ**

Нови Сад, 2020. године

САДРЖАЈ

УВОД	3
1. 0. ЦЕНТРИ ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД (ЦСР) У АП ВОЈВОДИНИ	3
1.1 ПОДАЦИ О ЗАПОСЛЕНИМА НА НЕОДРЕЂЕНО ВРЕМЕ НА ЈАВНИМ ОБЛАШЋЕЊИМА	5
1.2. ПОДАЦИ О ЗАПОСЛЕНИМА И АНГАЖОВАНИМА НА ПРУЖАЊУ УСЛУГА У ОКВИРУ ОРГАНИЗАЦИОНИХ ЈЕДИНИЦА	7
1.3. ПРОФЕСИОНАЛНА ОБУКА РАДНИКА	8
1.4. ПОШТОВАЊЕ ПРАВА КОРИСНИКА	8
2.0. ПОДАЦИ О КОРИСНИЦИМА	9
2.1. БРОЈ КОРИСНИКА.....	9
2.2. ДЕЦА КОРИСНИЦИ.....	13
2.3. ПУНОЛЕТНИ КОРИСНИЦИ – МЛАДИ, ОДРАСЛИ И СТАРИЈИ.....	15
2.4. ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ – ДЕЦА, МЛАДИ, ОДРАСЛИ И СТАРИЈИ.....	17
3.0. ОДЛУЧИВАЊЕ У ВРШЕЊУ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА ЗА ПУНОЛЕТЕНЕ КОРИСНИКЕ	19
3.1. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА МАТЕРИЈАЛНУ ПОДРШКУ.....	19
3.2. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА СМЕШТАЈ У УСТАНОВУ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ И СМЕШТАЈ У ДРУГУ ПОРОДИЦУ.....	20
3.3. СТАРАТЕЉСТВО.....	24
3.4. ВРШЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА.....	27
4.0. ОДЛУЧИВАЊЕ У ВРШЕЊУ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА ЗА МАЛОЛЕТНЕ КОРИСНИКЕ	27
4.1. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА МАТЕРИЈАЛНУ ПОДРШКУ.....	27
4.2. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА БЕЗБЕДНОСТ И СИГУРНОСТ ДЕТЕТА	28
4.3. СМЕШТАЈ ДЕЦЕ У СИСТЕМУ СОЦИЈАЛНЕ ЗАШТИТЕ	29
4.4. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА ПОРОДИЧНИ СМЕШТАЈ.....	30
4.5. ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА НА ДОМСКИ СМЕШТАЈ.....	33
4.6. УСВОЈЕЊЕ.....	36
4.7. СТАРАТЕЉСТВО.....	37
4.8. ВРШЕЊЕ РОДИТЕЉСКОГ ПРАВА.....	38
5.0. ПОСЛОВИ У ВРШЕЊУ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА	42
5.1. ЗАШТИТА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ.....	42
5.2. ЗАШТИТА МАЛОЛЕТНИКА.....	48
6.0. ЗАКЉУЧЦИ	51

УВОД

Покрајински завод за социјалну заштиту израђује обједињени извештај о раду центара за социјални рад са територије АП Војводине у односу на претходну извештајну годину, у циљу информисања надлежних институција, стручне и шире јавности о стању и најважнијим кретањима у области социјалне заштите на нивоу покрајине. Обједињени извештаји доступни су на сајту Покрајинског завода за социјалну заштиту и упућују се Покрајинском секретаријату за социјалну политику, демографију и равноправност полова.

Значајно је поменути да је у систему социјалне заштите током 2018. године на националном нивоу успостављен информациони систем за прикупљање, обраду и анализу података, што је у великој мери олакшало процес прикупљања података из система, али и подигло ниво њихове поузданости. У изради овог извештаја коришћени су квантитативни подаци из базе овог информационог система, као и подаци садржани у наративним извештајима о раду центара за социјални рад, у смислу интерпретација квантитативних података и закључака о показатељима социјалне заштите у локалној заједници у којој центри за социјални рад делују.

Овај извештај даје обједињени приказ рада центара за социјални рад са територије АП Војводине за 2019. годину, кроз неколико аспеката. Приказани су капацитети центара у погледу људских ресурса, кретање броја корисника циљних група у систему социјалне заштите као и обим послова које центри за социјални рада обављају у остваривању права грађана у области социјалне заштите и спровођењу мера које су им у надлежности.

1.0. ЦЕНТРИ ЗА СОЦИЈАЛНИ РАД (ЦСР) у АП ВОЈВОДИНИ

Према подацима из последњег пописа 2011. године, у Војводини је живело 1.931.809 становника. Демографска кретања у Србији па и АП Војводини карактерише тренд депопулације и негативна стопа раста становништва, уз истовремени процес демографског старења. Према проценама Републичког завода за статистику у АП Војводини живи 1.861.863, што је 26,6% од укупног броја становника Републике Србије¹. У смислу територијалне организације АП Војводина састоји се од 45 општина и градова, подељених у 7 округа, а седишта округа су у: Новом Саду, Суботици, Зрењанину, Панчеву, Сомбору, Кикинди и Сремској Митровици.

Територија покрајине покривена је мрежом од 45 ЦСР: 40 градских/општинских и 2 међуопштинска центра који покривају територију целе покрајине.

- **40 градских/општинских центара:** Ада, Алибунар, Апатин, Бач, Бачка Паланка, Бачка Топола, Мали Иђош, Бачки Петровац, Бела Црква, Бечеј, Врбас, Вршац, Житиште, Зрењанин, Инђија, Ириг, Кањижа, Кикинда, Ковачица, Ковин, Кула, Нова Црња, Нови

¹ Процењени број становника, стање 30.06. 2018. године, РЗС.

Бечеј, Нови Кнежевац, Опово, Оџаци, Панчево, Пећинци, Пландиште, Рума, Сента, Сечањ, Сомбор, Србобран, Сремска Митровица, Стара Пазова, Суботица, Темерин, Чока и Шид

- **2 међуопштинска центра:** Жабаљ (Тител) и Нови Сад (Беочин и Сремски Карловци)

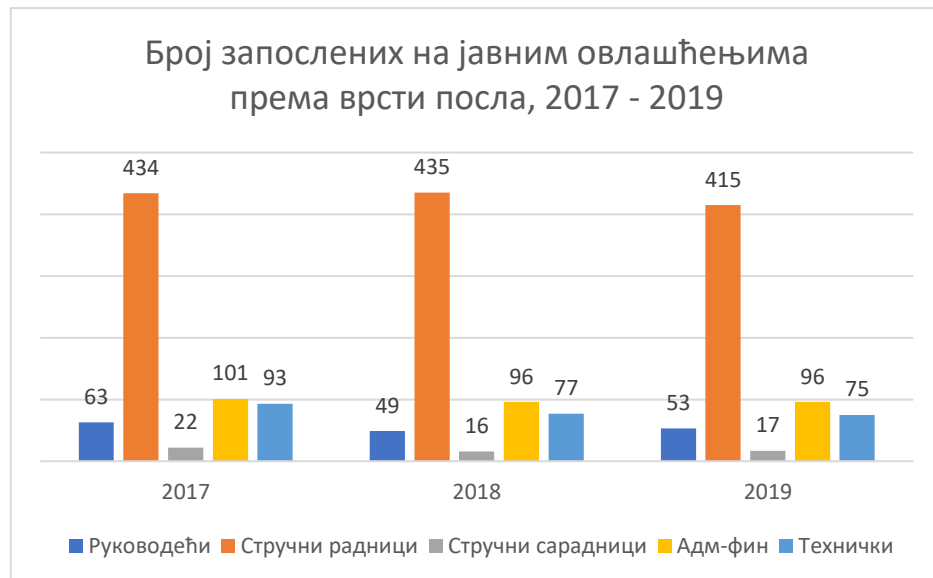

Делатност ЦСР је уређена Законом о социјалној заштити и његовим подзаконским актима. У вршењу јавних овлашења ЦСР обавља послове процене и планирања, спроводи поступке и одлучује о правима на материјална давања и о коришћењу услуга, предузима прописане мере, покреће и учествује у судским и другим поступцима, ослањајући се пре свега на Закон о социјалној заштити и Породични закон, али и друге сродне законе и подзаконске прописе релевантне за области у којима делује, на пример заштиту од насиља у породици, рад са малолетним почиоцима кривичних дела итд.

ЦСР учествује и у пословима планирања и развоја социјалне заштите у јединици локалне самоуправе за коју је основан, у складу са законом и актима јединице локалне самоуправе. ЦСР има за задатак да иницира и развија превентивне и друге програме који доприносе задовољењу индивидуалних и заједничких потреба грађана у својој локалној заједници.

1.1. Подаци о запосленима на неодређено време на јавним овлашћењима у ЦСР

На дан 31.12.2019. године на **пословима јавних овлашћења на неодређено време** у ЦСР у Војводини било је запослено **укупно 656 радника** (673 на крају 2018. године и 713 на крају 2017. године). У односу на претходну годину број запослених на неодређено време на јавним овлашћењима **је смањен за 2,5%**, а 7,9% у односу на 2017. годину. Током 2019. године је **смањен број запослених на позицији стручних радника** за 20 и техничких радника за 2, док је на позицији руководећег кадра повећан број за 4, стручних сарадника за 1, а број административно - финансијског особља није се мењао.

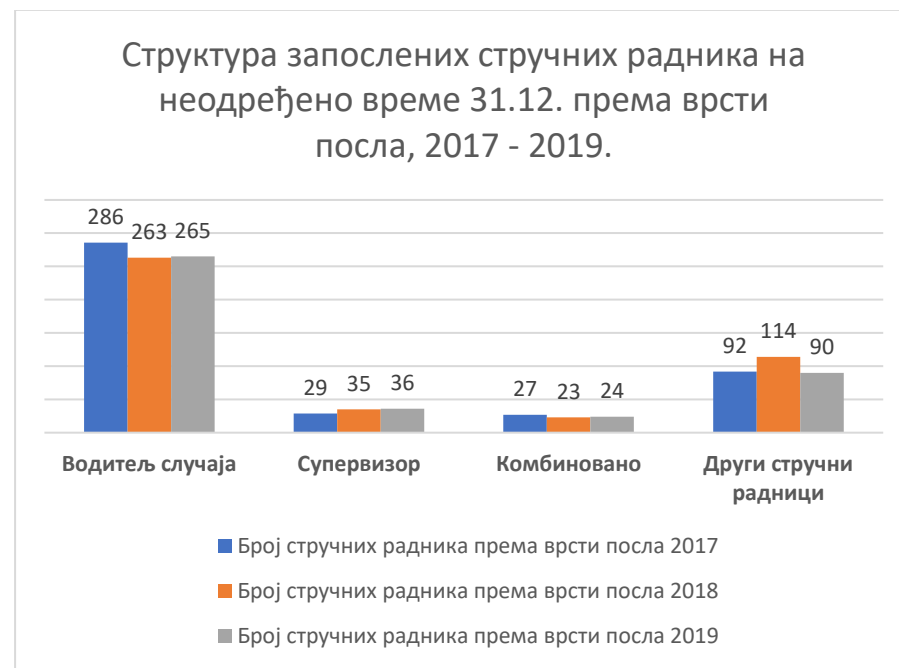
Удео финансирања републичког буџета је 77%, што је на нивоу од претходне године (78%), док су локалне самоуправе у АП Војводини у 2019. години учествовале у финансирању кадра у уделу од 23%. Локалне самоуправе као и до сада највише учествују у финансирању техничког и административно финансијског кадра.

У старосној структури доминирају запослени старости 50 – 59 година са 33%, следе запослени старости 40 – 49 година и 30 -39 година са уделом од по 24%. У родној структури женски пол доминира са 82%.

На дан 31.12.2019. године у ЦСР је било запослено **на неодређено време 415 стручних радника** (435 2018. године и 434 на крају 2017. године), **што је мање за 4,6% у односу на претходну годину**. Поред 415 стручних радника запослених на неодређено време

у ЦСР је радило још **74 стручних радника на одређено време и 43 ангажованих по уговору о делу**. Значајан број радника који су ангажовани по другим основама указује да ЦСР имају потребу за додатном повећањем броја ангажованих радника.

Од укупно 415 стручних радника, **265 су водитељи случаја**, што је практично на нивоу од прошле године када је послове вођења случаја обављало 263 радника, али је ипак мање у односу на 2017. годину када је било 286 водитеља случаја. У односу на 2018. годину није се значајно мењао број **супервизора**, али је њихов број већи у односу на 2017. годину (**36 у 2019. години** и 35 у 2018, 29 у 2017.) Нема значајних промена у броју радника који обављају послове **комбиновано супервизије и вођења случаја (24 у 2019. и 23 у 2018. години, 27 у 2017.)**, али је у односу на прошлу годину значајно **смањен број стручних радника на осталим стручним пословима** (са 114 у 2018. години на 90 у 2019. години).

Током **2019. године 12 правника је радило на пословима вођења случаја и комбиновано супервизије, при чему је дуплиран број правника на овим пословима у односу на 2018. годину**, иако је Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада центара за социјални рад предвиђено да послове водитеља случаја могу обављати социјални радник, психолог, педагог, андрагог и специјални педагог, што представља непоштовање Правилника и намеће питање квалитета рада са корисником у процесу вођења случаја.

Структура запослених стручних радника на неодређено време 31.12. према стручном профилу и врсти послова															
Стручни профил радника	Врста послова												Укупно		
	Водитељ случаја			Супервизор			Водитељ случаја и супервизор			Други стручни радници					
	2017.	2018.	2019	2017.	2018.	2019	2017.	2018.	2019	2017.	2018.	2019	2017.	2018.	2019
Социјални радник	129	135	134	13	13	14	10	8	8	14	19	8	166	175	164
Психолог	85	75	75	5	11	11	10	9	9	2	7	6	102	102	101
Педагог	44	36	37	8	9	9	5	3	3	3	4	3	60	52	52
Специјални педагог	14	10	8	2	2	2	1	3	2	1	2	1	18	17	13
Андрагог	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Социолог	0	0	0	0	0	0	0	0	0	10	10	10	10	10	10
Правник	13	6	10	0	0	0	1	0	2	61	69	61	75	75	73
Друго	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	3	1	3	4	2
УКУПНО	286	263	265	29	35	36	27	23	24	92	114	90	434	435	415

1.2. Подаци о запосленим и ангажованим на пружању услуга у оквиру организационих јединица у ЦСР

Законом о социјалној заштити уређено је да ЦСР може пружати услуге социјалне заштите у оквиру своје посебне организационе јединице, уколико поседује лиценцу за пружање одређене услуге и ако у локалној заједници нема другог овлашћеног пружаоца услуге социјалне заштите.²

На крају 2019. године **у организационим јединицама ЦСР на пружању услуга било је ангажовано 322 радника**, што је за 19 радника више него претходне године (303 радника 2018. године, 367 2017. године). Од тог броја 264 на услугама које подлежу лиценцирању (дневни боравак, помоћ у кући, свратиште, лични пратилац, услуге подршке за самостални живот, саветодавно терапијске, прихватилиште, предах...), а 58 радника на осталим програмима и сервисима који не подлежу лиценцирању (као што су породични сарадник, клубови, саветовалишта, дневни центри, храна на точковима и сл.).

² Закон о социјалној заштити, чл. 122

У наведеном броју ангажованог и запосленог особља када су у питању услуге које подлежу лиценцирању, највећи удео од око 60% чине сарадници. Међу особљем које је ангажовано на услугама које не подлежу лиценцирању имамо већи удео стручних радника - 60% у односу на укупан број, што је због тога што међу овим услугама имамо саветовалишта у којима искључиво стручни кадар може да буде ангажован у раду са корисницима.

1.3. Професионална обука радника ЦСР

Током 2019. године 36 од 45 ЦСР имали су годишњи план стручног усавршавања запослених. Највећи број радника у оквиру стручног усавршавања присуствовао је програмима обуке који су акредитовани у систему социјалне заштите (404), затим различитим семинарима, стручним скуповима и конференцијама (371 радника), као и програмима обуке који нису акредитовани у нашем систему (217 радника). У неки вид формалног образовања – на специјалистичким или мастер студијама и сл. у 2019. години, укључено је 22 запослених у ЦСР.

У појединим ЦСР има радника који нису похађали основни програм обуке за вођење случаја и основни програм за правнике. У питању је број од 10 запослених који раде на пословима вођења случаја и 11 правника. **У односу на 2018. годину преполовљен је број водитеља случаја без основне обуке и у току 2019. године више нема супервизора без акредитоване обуке за послове супервизије.**

Број стручних радника који нису похађали основни програм обуке за посао који обављају	2017.	2018.	2019.
Број радника који нису завршили програм обуке за вођење случаја	26	24	10
Број радника који нису завршили обуку за супервизоре	2	5	-
Број радника који нису завршили обуку за правнике	9	10	11

1.4. Поштовање права корисника ЦСР

Закон о социјалној заштити гарантује кориснику социјалне заштите поштовање следећих права: право на информације, право на учешће у доношењу одлука, право на слободан избор услуга, право на поверљивост података, право на приватност и право на притужбу. Поштовање права на притужбу практично значи да сваки корисник који није задовољан пруженом услугом, поступком или понашањем пружаоца услуга, може поднети притужбу надлежном органу. ЦСР као и други пружаоци услуга требало би да имају прописану процедуру за поступање по примедбама грађана на рад стручних радника. **34 ЦСР је у својим годишњим извештајима пријавило да има такву процедуру**, тако да је ово право корисника у овим ЦСР загарантовано у формалном смислу. Видимо такође да је сваке године већи број ЦСР који се позитивно изјасне о постојању ове интерне процедуре.

У ЦСР постоји прописана процедура за поступање по примедбама грађана на рад стручних радника	2017.	2018.	2019.
Број центара за социјални рад	28	31	34

2.0. ПОДАЦИ О КОРИСНИЦИМА

2.1. Број корисника

Према Закону о социјалној заштити, корисник права или услуга социјалне заштите може бити појединац или породица која се суочава са препрекама у задовољењу потреба, услед чега не може да достигне или да одржи квалитет живота, или која нема довољно средстава за подмирење основних животних потреба а не може да их оствари својим радом, приходом од имовине или из других извора.³ Корисници социјалне заштите су држављани Републике Србије, а могу бити и страни држављани и лица без држављанства, у складу са Законом и међународним уговорима.⁴

Број корисника који су током 2019. године евидентирани у ЦСР у АП Војводини је **212.094** корисника, док је на дан 31.12.2019. године на евиденцији је било **168.013 корисника**. Према овим подацима услуге система социјалне заштите је користило током 2019. године 11.538 корисника мање у односу на 2018. годину, а процентуално изражено ово **смањење износи 5,1%**.

У периоду од 2009. године укупан број корисника ЦСР константно је растао, са изузетком 2011. године, а смањење у 2019. години се евидентира по први пут од 2011. године. Број корисника ЦСР у 2019. години је и поред евидентираног значајног смањења, већи за 28.872 у односу на 2009. годину и за чак 43.647 корисника већи у односу на 2011. годину.

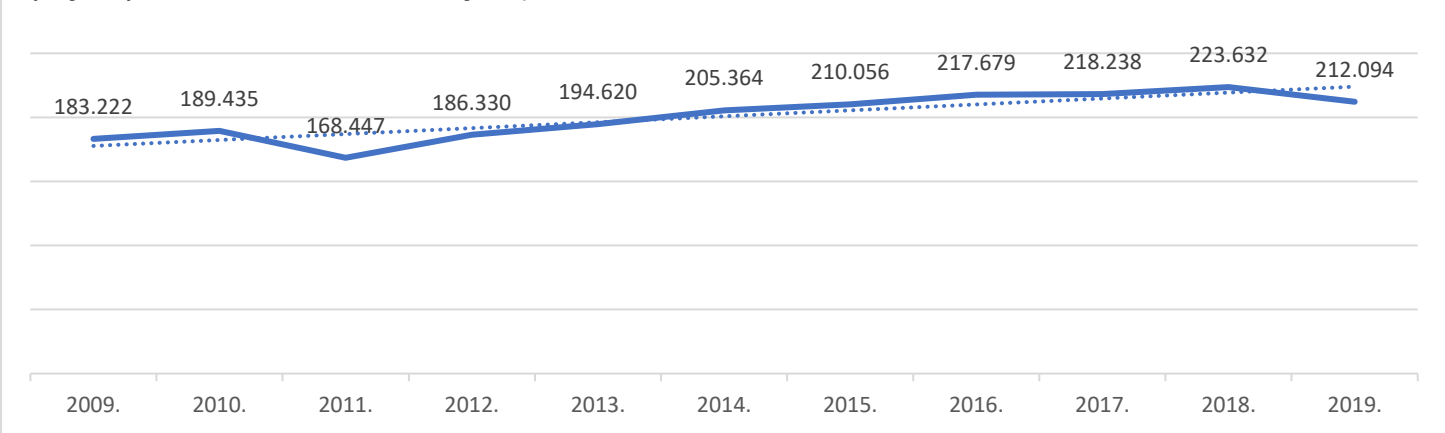
Учешће корисника социјалне заштите у становништву АП Војводине износи 2019. године **11,3%**, а АП Војводина је на другом месту по учешћу корисника у општој популацији, након региона Јужне и Источне Србије. Учешће корисника је на нивоу који је забележен 2016. и 2017. године, а мање за 0,3% у односу на 2018. годину, узимајући у обзир и процене становништва Републичког завода за статистику.

³ Закон о социјалној заштити, члан 41

⁴ Закон о социјалној заштити. члан 6

Година	Бр. корисника	Учешће корисника у становништву АПВ	
2009.	183.222	9,0%	Број становника по попису 2002. 2.031.992
2010.	189.435	9,3%	
2011.	168.447	8,8%	
2012.	186.330	9,7%	Број становника по попису 2011. 1.916.889 Процењени број становника за 2017. 1.871.515 Процењени број становника за 2018. 1.861.863
2013.	194.620	10,1%	
2014.	205.364	10,7%	
2015.	210.056	10,9%	
2016.	217.679	11,3%	
2017.	218.238	11,4%	
2018.	223.632	11,6%	
2019.	212.094	11,3%	

Број корисника на евиденцији ЦСР, 2009 - 2019.

Анализирајући број корисника по узрасним групацијама у односу на претходну годину, **уочава се смањење броја корисника у свим узрасним групацијама осим код старијих.** Смањење броја деце које се бележи је 3,9%, младих 9,6%, одраслих за 7% а повећање

броја старијих за 1,1%. У табели која следи може се видети број корисника евидентираних у ЦСР током и на крају године (2017, 2018, и 2019. године), по узрасним групацијама.

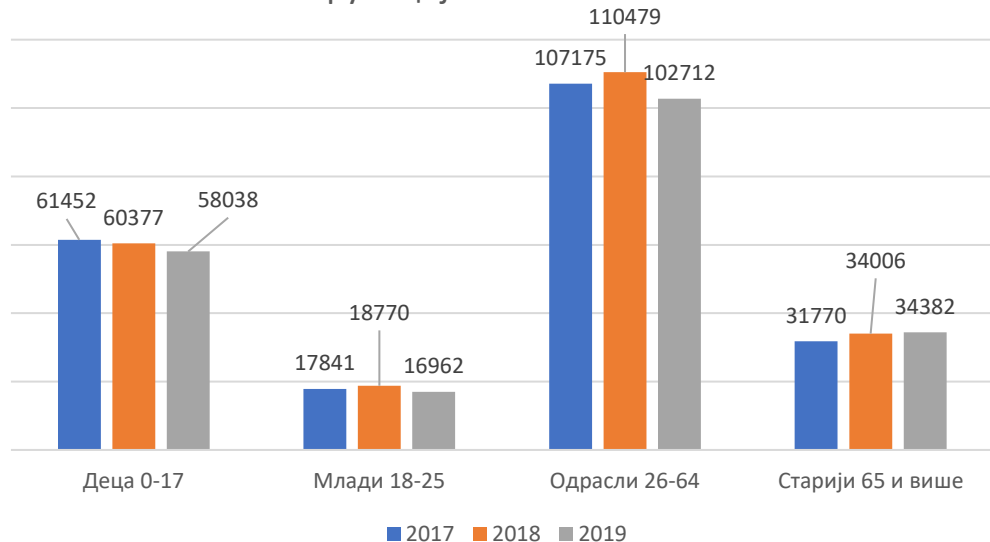
Укупан број корисника у регистру ЦСР на активној евиденцији по старости и полу										
Корисници по узрасту	У току 2017.	У току 2018.	Број корисника на активној евиденцији у току извештајног периода (01.01.2019. - 31.12.2019.)			31.12.2017.	31.12.2018.	Број корисника на активној евиденцији 31.12.2019.		
			М	Ж	Укупно			М	Ж	Укупно
Деца (0-17)	61452	60377	30388	27650	58038	48851	47401	23987	22005	45992
Млади (18-25)	17841	18770	7759	9203	16962	13365	13227	5883	6810	12693
Одрасли (26-64)	107175	110479	47480	55232	102712	87090	86339	38631	43406	82037
Старији (65 и више)	31770	34006	13015	21367	34382	24759	27327	10251	17040	27291
Укупно	218238	223632	98642	113452	212094	174065	174294	78752	89261	168013

Највеће учешће на евиденцији ЦСР имају корисници у одраслом добу који чине 48% укупног броја корисника ЦСР, затим следе деца са учешћем од 27%, старије особе 16% и млади као најмања групација од 8% у укупном броју корисника.

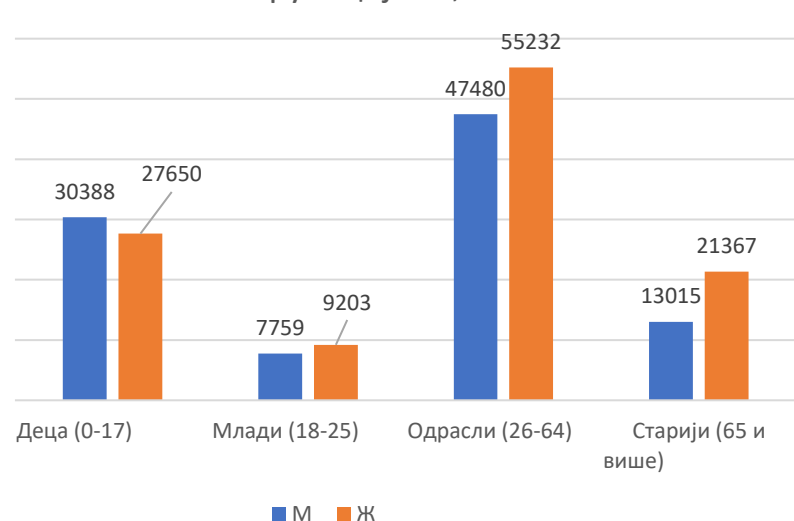
У узрасној структури нема значајнијих промена током година и **одрасла лица су константно најбројнији корисници, а њихово учешће креће се око половине од укупног броја.**

У родној структури укупног броја корисника учешће жена је нешто мало веће и износи 52%. Уколико посматрамо родну структуру по узрасним групама, примећујемо да је у групацији деце (0-17) нешто већи укупни број корисника мушког пола, док са узрастом расте удео женског пола.

Кретање броја корисника по узрасним групацијама 2017-2019.

Структура корисника по полу и узрасним групацијама, 2019.

Број корисника са градског подручја је готово исти (51%) у односу на кориснике из неградских средина, што нам говори о позитивним показатељима кад је у питању географска доступност услуга социјалне заштите. Пребивалиште корисника као податак нам говори посредно о степену доступности услуга система социјалне заштите, а посебно посматрајући га у светлу налаза различитих истраживања која говоре о неповољнијем положају становништва руралних подручја када је у питању приступ јавним услугама.

Корисници на активној евиденцији ЦСР у току године према пребивалишту корисника, полу и старости									
Старосне групе	Градско		Остало		Укупно Градско	Укупно Остало	Укупно М	Укупно Ж	Укупно
	М	Ж	М	Ж					
Деца (0-17)	15529	13877	14859	13773	29406	28632	30388	27650	58038
Млади (18-25)	3932	4541	3827	4662	8473	8489	7759	9203	16962
Одрасли (26-64)	23429	29080	24051	26152	52509	50203	47480	55232	102712
Старији (65 и више)	6713	11293	6302	10074	18006	16376	13015	21367	34382
Укупно	49603	58791	49039	54661	108394	103700	98642	113452	212094

2.2. Деца корисници

Законом о социјалној заштити је прописано да дете може бити корисник социјалне заштите када му је услед породичних или неких других животних околности, угрожено здравље, безбедност и развој, односно ако је извесно да без подршке социјалне заштите не може да достигне оптимални ниво развоја.

У току 2019. године евидентирано је укупно 58.038 деце корисника ЦСР, а на дан 31.12.2019. на евиденцији је било 45.992 деце. Ако посматрамо кретање број деце корисника у дужем временском периоду, уочава се тренд пораста њиховог броја до 2016. године, након чега се бележи константан опадајући тренд. **У 2019. години смањење броја деце у систему социјалне заштите је 3,8% у односу на претходну 2018. годину.**

Деца старијег узраста су константно бројнији корисници система социјалне заштите, а **најбројнија су деца узраста 6 до 14 година која чине 48% укупног броја деце на евиденцији.** У родној структури **дечаки су бројнији**, а однос у корист дечака је израженији у старијим групацијама.

Број деце на активној евиденцији ЦСР у току године и на дан 31.12. према узрасту и полу								
Узрасне групе	Укупно 2018	Укупан број деце у току године		Укупно 2019	31.12.2018.	Број деце на дан 31.12.		Укупно 2019
		М	Ж			М	Ж	
0 - 2	7314	3235	3254	6489	5388	2426	2411	4837
3 - 5	8815	4355	4377	8732	7010	3588	3572	7160
6 - 14	29841	14716	13223	27939	24264	11937	10887	22824
15-17	14407	8082	6796	14878	10739	6036	5135	11171
Укупно	60377	30388	27650	58038	47401	23987	22005	45992

Најбројнија су деца која су у систему социјалне заштите **због социо–материјалне угрожености односно чије су породице корисници НСП или неких других материјалних давања а 53%** деце је евидентирано управо кроз ову корисничку групу. Оно што је уочљиво је да је у односу на претходну годину број деце у овој корисничкој групи смањен за 6.717 или процентуално **за 16,5%**, док се у другим групацијама не евидентирају тако значајне промене.

Број деце у ЦСР према корисничким групама/поступцима и узрасту у 2018. и 2019. години								
Корисничке групе	УКУПНО 2018	%	Узраст				УКУПНО 2019	%
			0-2	3-5	6-14	15-17		
Деца под старатељством (сва деца под старатељством: и у породици и на смештају)	2665	6,9	216	332	1435	1013	2996	4,7
Деца жртве насиља и занемаривања	3560	5,6	378	607	2039	1088	4112	6,4
Деца са неадекватним родитељским старањем	2009	2,8	190	317	911	553	1971	3,1
Деца са проблемима у понашању и у сукобу са законом	4777	7,1	0	1	1286	4099	5386	8,4
Деца чији се родитељи споре око начина вршења родитељског права	6267	9,0	804	1396	2892	927	6019	9,4
Деца чије су породице корисници НСП и других видова материјалних давања	40700	56,2	4057	5542	17163	7221	33983	52,9
Деца ОСИ	3526	4,8	159	551	1909	840	3459	5,4
Деца у поступцима одређивања личног имена	298	0,3	228	12	6	6	252	0,4
Деца у поступцима располагања имовином	591	0,7	20	59	226	179	484	0,8
Деца у поступцима: сагласност за малолетнички брак	36	0,1	1	0	1	44	46	0,1
Деца жртве трговине људима	41	0,1	2	4	20	18	44	0,1
Деца страни држављани без пратње	213	0,6	0	1	68	320	389	0,6
Деца која живе и раде на улици (деца улице)	285	0,0	0	0	2	4	6	0,0
Деца повратници/из реадмисије	91	0,2	2	10	21	15	48	0,1
Остала деца	3687	5,8	866	738	2449	956	5009	7,8
Укупно	68746	100,0	6923	9570	30428	17283	64204	100,0

Када говоримо о подацима о укључености деце у образовни систем, посебно је значајно истаћи податак да чак **12% деце која су у систему социјалне заштите није укључено у образовни систем**, а да за још око 18% ЦСР нема податке о врсти школе коју дете похађа тј. о образовном статусу. Ситуација по овом питању не мења се годинама у назад.

Број деце у ЦСР према узрасту и врсти школе коју похађају на дан 31.12.2019. године						
Узраст	Врста школе					УКУПНО
	Предшколска настава	Основна	Средња	Не похађа школу	Нема података	
6-14	2188	14121	214	2476	3825	22824
15-17	93	2569	4672	1458	2379	11171
УКУПНО	2281	16690	4886	3934	6204	33995

2.3. Пунолетни корисници – млади, одрасли и старији

Према Закону о социјалној заштити млада особа (пунолетно лице до навршених 26 година живота) може бити корисник социјалне заштите по истим условима као и дете, кад му је услед породичних или неких других животних околности, угрожено здравље, безбедност и развој, односно ако је извесно да без подршке социјалне заштите не може да достигне оптимални ниво развоја. И пунолетна лица од навршених 26 година до навршених 65 година (одрасле особе), као и старији корисници од 65 година могу бити корисници социјалне заштите односно ЦСР, када је њихово благостање, безбедност и продуктиван живот у друштву угрожено ризицима услед старости, инвалидитета, болести, породичних и других животних околности. У складу са законским одређењима у формату за извештавање дефинисане су корисничке групе пунолетних корисника.

У току 2019. године евидентирано је укупно **154.056 пунолетних корисника, што је за 5,6% мање него претходне године**, док је на дан 31.12. 2019. године на евиденцији ЦСР било 122.021 корисника. 2018. године евидентирано је повећање броја корисника у односу на 2017. од 4%.

Најбројнија групација пунолетних корисника ЦСР су **материјално угрожене особе са уделом од 54%**. Ово је уједно и најчешће обележје свих узрасних групација, осим код старијих преко 80 година код којих је најчешће обележје потреба за домским смештајем и другим услугама социјалне заштите.

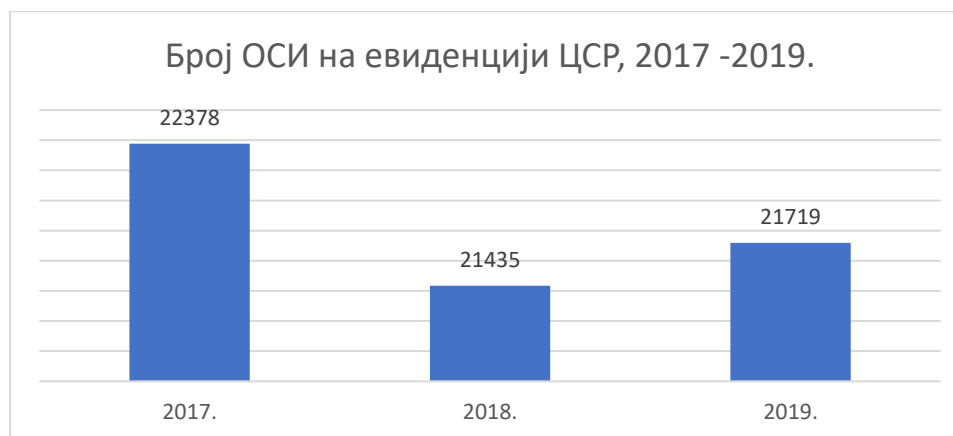
После материјално угрожених, следећа по бројности корисничка група јесу особе са инвалидитетом (11%), затим особе које су корисници домског смештаја и других услуга социјалне заштите у локалној заједници (7%), итд⁵. Евидентира се значајно **смањење броја корисника у групацији материјално угрожених и то за 16.537** у односу на 2018. годину што је процентуално изражено чак 15,6%. Мањи број корисника се евидентира и у групацији особа под старатељством, док у свим осталим имамо регистрована повећања.

⁵ Један корисник може бити евидентиран у више корисничких група – нпр. корисник који прима материјалну помоћ може бити и жртва насиља и особа са инвалидитетом

Број пунолетних корисника у ЦСР према корисничким групама и старости у 2018. и 2019. години								
Корисничке групе	Укупно 2018.	%	Млади (18 - 25)	Одрасли (26 - 64)	Старији (65 - 79)	Старији (80 и више)	Укупно 2019.	%
Особе под старатељством - сви пунолетни корисници под старатељством: и у породици и на смештају	8665	4,9	516	3907	1934	531	6888	4,2
Жртве насиља, занемарене особе и у ризику од занемаривања	8549	4,8	1326	6974	1082	261	9643	5,9
Особе које се споре око вршења родитељског права	4181	2,3	612	3582	97	38	4329	2,6
Особе са инвалидитетом	18074	10,1	1367	9857	5645	1391	18260	11,1
Особа са друштвено неприхватљивим понашањем	3313	1,9	1360	1875	303	27	3565	2,2
Особе које имају потребе за домским смештајем и другим услугама социјалне заштите у локалној заједници	11442	6,4	924	4647	4154	2453	12178	7,4
Материјално угрожене особе	105745	59,3	9165	67286	11097	1660	89208	54,3
Страни држављани и лица без држављанства у потреби за социјалном заштитом	57	0,0	10	20	6	1	37	0,0
Жртве трговине људима	9	0,0	7	6	4	0	17	0,0
Бескућници	124	0,1	17	114	26	1	158	0,1
Остали	18294	10,3	2796	10443	5400	1353	19992	12,2
Укупно	178453	100,0	18100	108711	29748	7716	164275	100,0

2.4. Особе са инвалидитетом – деца, млади, одрасли и старији

У току 2019. године услуге ЦСР користило је укупно **21.719 особа са инвалидитетом** - деце, младих, одраслих и старијих (21.435 у 2018. години, 22.378 у 2017. години, 21.069 особа са инвалидитетом евидентирано је у 2016. години, 21.524 у 2015. години, 22.132 у 2014. години), што је процентуално изражено 1,3% мање него 2018. године.

Одрасле особе са инвалидитетом су најбројнија групација према узрасту са учешћем од 45% у укупном броју, а затим следе старији, деца и млади. Појединачно гледано, најбројнија је групација одраслих мушкараца са телесним инвалидитетом, и према врсти инвалидитета највећи је број особа са телесним инвалидитетом.

Број особа са инвалидитетом у ЦСР у току године према врсти инвалидитета и старости					
Врста инвалидитета	Старосна структура				Укупно
	Деца	Млади	Одрасли	Старији	
Телесни инвалидитет	1158	386	4036	4126	9706
Интелектуални инвалидитет	815	439	2165	513	3932
Сензорни инвалидитет	234	77	459	360	1130
Первазивни развојни поремећаји,	405	34	64	45	548
Вишеструки инвалидитет	513	253	607	425	1798
Ментална обољења	334	178	2526	1567	4605
Укупно	3459	1367	9857	7036	21719

Укупно **2.461 особа са инвалидитетом је на дан 31.12.2019. године било на смештају** (прихватилишта, домски смештај и у сродничкој и хранитељској породици), што је чак 25% мање него што је извештавано претходне године када је на смештају било **3.269** (и 2017. године када је на смештају било 3.223 корисника). Мањи број корисника на смештају је забележен у свим узрасним групацијама. **461 корисника** су смештени током 2019. године, опет значајно мање него претходне године (722 корисника је смештено током 2018. године).

Број особа са инвалидитетом на евиденцији ЦСР који су на дан 31.12. користили услуге смештаја у установама социјалне заштите или у породичном смештају, према врсти смештаја и узрасту								
Врста смештаја	Деца		Млади		Одрасли		Старији	
	2018	2019	2018	2019	2018	2019	2018	2019
Смештај у прихватилишту /прихватној станици	7	5	3	0	17	22	12	8
Смештај у сродничкој старатељској породици	76	6	28	27	202	175	65	62
Смештај у хранитељској (сродничкој и другој хранитељској) породици	213	134	51	39	88	77	59	22
Смештај у установи социјалне заштите	109	79	174	103	1363	1057	802	645
УКУПНО	405	224	256	169	1670	1331	938	737

3.0. ОДЛУЧИВАЊЕ У ВРШЕЊУ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА ЗА ПУНОЛЕТНЕ КОРИСНИКЕ

3.1. Остваривање права на материјалну подршку

У складу са Законом о социјалној заштити, материјалну подршку корисник остварује путем новчане социјалне помоћи, додатка за помоћ и негу другог лица, увећаног додатка за помоћ и негу другог лица, помоћи за оспособљавање за рад, једнократне новчане помоћи, помоћи у природи и других врста материјалне подршке.⁶ Новчана социјална помоћ и једнократна помоћ су видови заштите који представљају директан одговор на финансијско сиромаштво, док је додаток за помоћ и негу другог лица помоћ која се исплаћује по основу инвалидитета.

Према подацима ЦСР, у току **2019. године поднето је 22.710 захтева за новчану социјалну помоћ**, а то право признато је за 19.216 корисника. Евидентира се за 18% мање захтева за НСП у односу на 2018. годину (у претходној години је евидентирано смањење поднетих захтева за 14% у односу на 2017. годину). Смањен је број захтева и за сва друга права на материјалну подршку изузев на увећани додаток за помоћ и негу другог лица. Захтев за додаток за помоћ и негу другог лица поднело је 3.827 лица и 1.623 лица за увећани додаток, а за једнократну помоћ је током године поднето 47.240 захтева.

⁶ Закон о социјалној заштити, члан 79

Број решења/закључака према врсти права и 2019.					
	Број захтева према врсти права				
	Новчана социјална помоћ	Додатак за помоћ и негу другог лица	Увећани додатак за помоћ и негу другог лица	Једнократна новчана помоћ	Помоћ за оспособљавање за рад
Број поднетих захтева за остваривање права у 2019.	22710	3827	1623	47240	55
Број решења о признавању права	19216	2261	1072	42792	62
Број решења којима је одбијен захтев за признавање права	1206	714	211	1737	0
Број закључака о обустави поступка у	313	78	34	73	0
Број закључака о одбацивању захтева	213	9	44	22	0
Број решења којима је престало право у поступку преиспитивања	3,110	437	279	6	11
Број закључака о даљем признавању права у поступку преиспитивања	17,853	411	280	0	22

3.2. Остваривање права на смештај у установу социјалне заштите и смештај у другу породицу

Према Закону о социјалној заштити, услуга смештаја може се обезбедити смештајем корисника у сродничку, другу породицу, дом за смештај укључијући мале домске заједнице, у прихватилиште и друге врсте смештаја.⁷ Сврха породичног и домског смештаја је да се кориснику обезбеде услови за одржавање или побољшање квалитета живота, односно задовољавање основних животних потреба, као и здравствена заштита. Смештајем у прихватилиште, као краткотрајним обликом смештаја, осигурава се безбедност корисника и обезбеђује изналажење одрживих решења за кризне ситуације и приступ другим услугама.

Током 2019. године услугу смештаја (домског и породичног) користило је 7.255 пунолетних корисника – младих, одраслих и старијих (7.457 током 2018. године, 7.297 током 2017. године), док је **на дан 31.12.2019. године на смештају било 5.881 корисника** (6.037 на крају претходне године), што је за **2,6% мање него 2018. године** (поређења ради, претходне године смо имали повећање броја корисника на смештају од 4,3%). Смањење у односу на 2018. годину се евидентира првенствено у групацији одраслих, док је број младих и старијих на смештају скоро непромењен. На графику који следи може се видети кретање броја корисника на смештају у периоду од 2017. до 2019. године по узрастним групацијама.

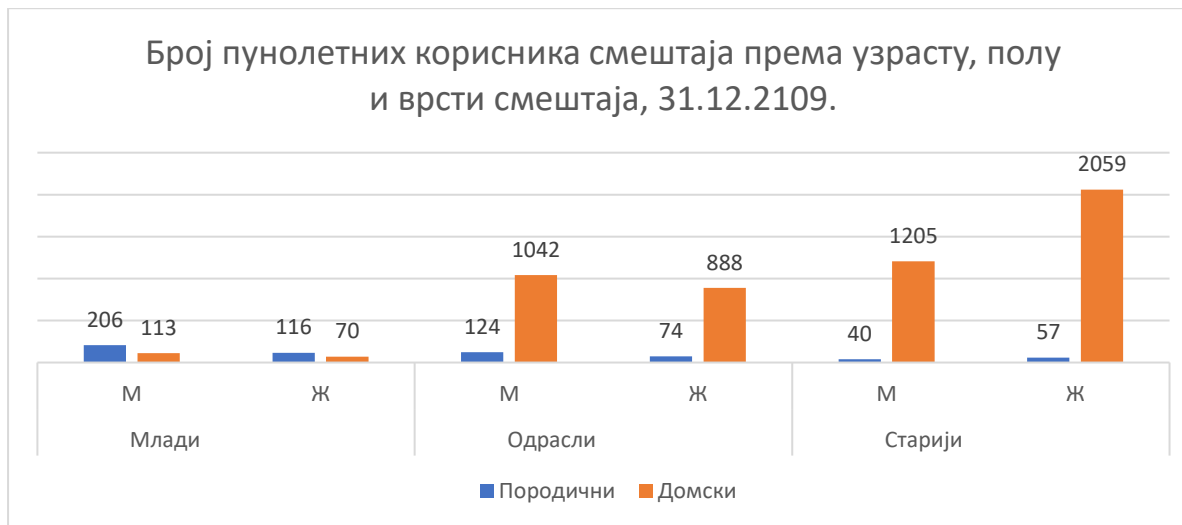
⁷ Закон о социјалној заштити, чл. 47

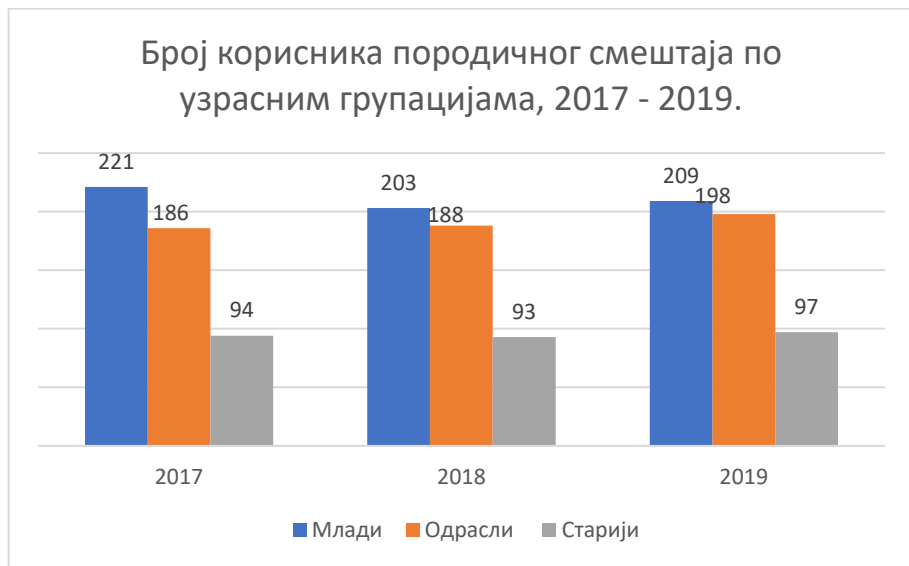
Поред породичног и домског смештаја током 2019. године на привремени **смештај у прихватилишта** упућено је 165 пунолетних корисника (230 корисника претходне године).

Однос породичног и домског смештаја је константан годинама, па је тако на породичном смештају око 9% а на домском 91% корисника. Породични смештај пунолетних корисника ретка је пракса у односу на смештај у установе, иако важећи Правилник о хранитељству предвиђа породични смештај за пунолетне особе. Породични смештај је ређе коришћена услуга у свим узрасним групацијама, осим код деце, а у групацији младих заступљеност ове две врсте смештаја је приближно изједначена. Однос у корист домског смештаја је са узрастом израженији.

У структури корисника смештаја **по родној припадности, упадљиво је највеће учешће жена у групи старијих.** У смислу удела појединих узрасних категорија, **старији имају највећи удео од 57%** у односу на укупан број корисника на смештају и то је структура која се такође не мења значајније. У графику који следи може се видети каква је структура корисника смештаја по полу и узрасту и према врсти смештаја.

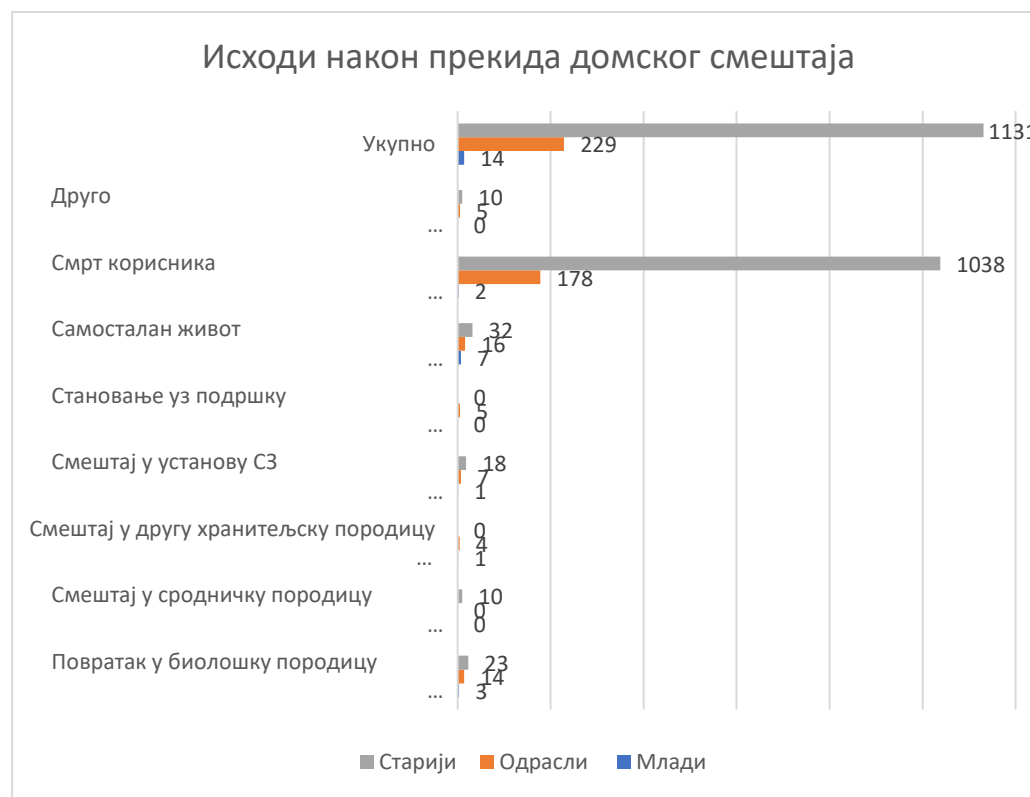
Ако одвојено посматрамо кретање броја корисника на домском и на породичном смештају, на крају 2019. године број корисника **на породичном смештају** је био 504, што је процентуално изражено за 4,1% више него претходне године (484 корисника). На **домском** смештају се на крају 2019. године евидентира за **3,2% мање корисника - 5.377 у односу на 5.553** колико је било претходне године (**смањење је највеће у категорији одраслих** док је незнатно код младих и старијих).

У току 2019. године је донето је **101 решење о смештају корисника у породицу** (98 решења претходне године), и **1.483 решења о смештају у дом, дакле за 110 мање него претходне године** (1.593 решења претходне године).

Решење о **престанку породичног смештаја** је донето током године за 145 корисника. Највећи број, односно 42% корисника је након изласка са породичног смештаја започео самосталан живот (доминантно код младих), док је у 30% случајева смрт корисника разлог прекида смештаја (доминантно код старијих). Око 10% корисника се вратило у биолошку или сродничку породицу. 8% је упућено на домски смештај, а 3% у другу породицу на смештај. Нема разлике у учешћу исхода након прекида у односу на претходну годину.

За 1.374 корисника је донето решење о **престанку домског смештаја**. Као најчешћи разлог прекида домског смештаја наводи се смрт корисника, у 89% случајева од укупног броја прекида смештаја, при чему 85% умрлих чине старији корисници. Број корисника који су се из дома вратили у биолошку или сродничку породицу је мали и износи непуних 4% у односу на укупан број прекида смештаја и мањи је него претходне године када је износио 6%. 4% је наставило самосталан живот, 2% је упућен поново на домски смештај, а незнатан број (5 корисника) је смештено у хранитељску породицу и 5 корисника упућено на услугу становања уз подршку.

3.3. Старатељство

Конвенција о правима особа са инвалидитетом промовише приступ - потпуно лишавање пословне способности се мора посматрати у светлу угрожавања људских права особа са инвалидитетом. Међутим, права особа са инвалидитетом и пракса лишења пословне способности и даље представља за наш систем као и судове значајан изазов, имајући у виду да је удео корисника који су потпуности лишени пословне способности у односу на делимично лишење и даље значајно већи.

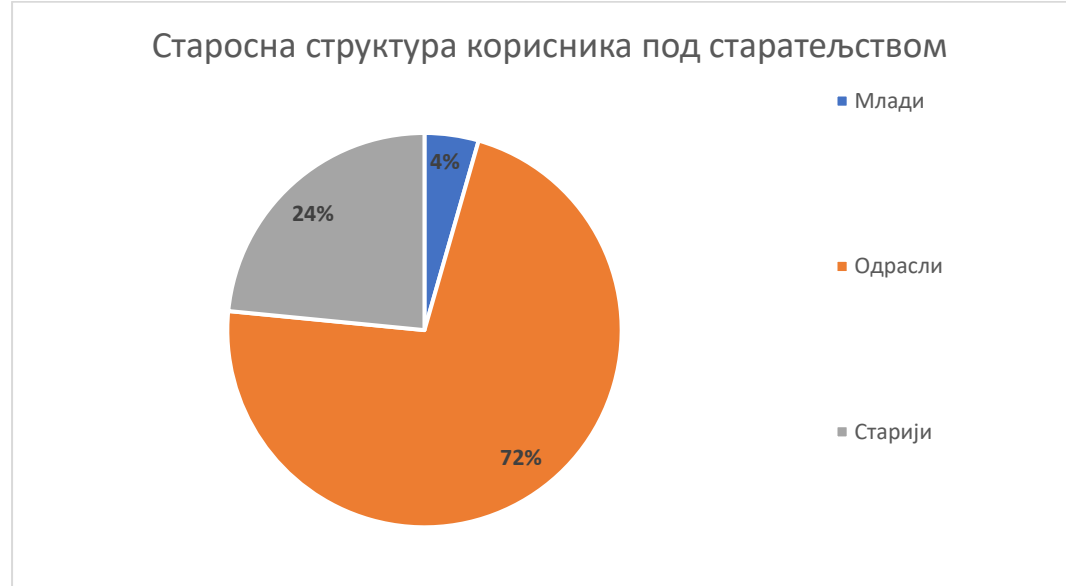
Породични закон налаже да се под старатељство ставља пунолетно лице које је лишено пословне способности, док одлуку о потпуном или делимичном лишењу пословне способности пунолетне особе доноси суд. Потпуно лишење пословне способности подразумева да пунолетно лице због болести или сметњи у психофизичком развоју није способно за нормално расуђивање те због тога није у стању да се само стара о себи нити да штити своја права и интересе (положај лица млађег од 14 година)⁸. У случају делимичног лишења (положај старијег малолетника), судском одлуком се одређују правни послови које лице због болести или сметњи у психофизичком развоју не може самостално да предузима⁹. ЦСР у остваривању старатељске заштите сарађује са судом у поступку процене стања потенцијалног штићеника, а касније и у реализацији низа мера старатељске заштите.

У структури укупног броја особа лишених пословне способности на дан 31.12.2019. године **89% су потпуно лишени, док је 11% делимично**. У броју од 330 правоснажних одлука суда о лишавању пословне способности које су донете током 2019. године, 80% је за потпуно лишење пословне способности, а око 20% за делимично лишење, што показује да се пракса лишења пословне способности не мења значајније јер је потпуно лишење и даље много више заступљено.

Укупан број пунолетних корисника са решењем о сталном старатељству на дан 31.12.2019. године био је 3.833, што је мање за 1,2% него претходне године (3.881 на крају 2018. године, 3.867 на крају 2017. године). У старосној структури корисника под старатељством, доминирају одрасли са 72% учешћа, док је учешће корисника старије доби међу корисницима под старатељством 23%. Број корисника за који је током године донето решење о стављању под старатељску заштиту (нови корисници) је 338 што је дакле нешто мало мање него прошле године (376 током претходне године), опет са највећим учешћем од 68% одраслих.

⁸ Породични закон, члан 146

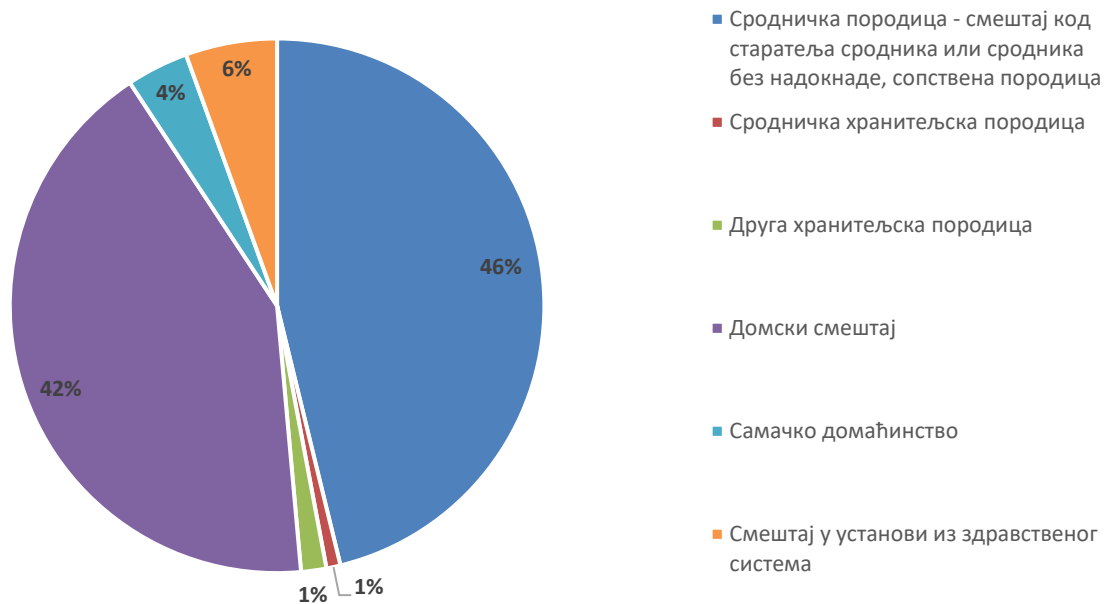
⁹ Породични закон, члан 147

Од укупног броја пунолетних корисника под старатељством **32% су непосредна старатељства, са** повећањем удела од 2% у односу на претходну годину), у преосталих 68% старатељстава дужност старатеља врше физичка лица.

Подаци о смештају корисника под старатељством показују да 46% особа под старатељством живи у својим или сродничким породицама, док је 42% корисника под старатељством смештено у некој од установа за смештај у систему социјалне заштите. 6% је на смештају у психијатријским установама здравственог система и 4% особа које су под старатељством живи у самачким домаћинствима, и још 1% у хранитељским породицама. Нема промена у овој структури у односу на претходну годину.

Корисници под сталним старатељством према врсти смештаја

На дан 31.12.2019. године је **1.869** лица са решењем о привременом старатељству, а током године донето је 1.895 нових решења о старатељству, у 30% свих привремених старатељстава је непосредно старатељство ЦСР.

Број решења о ПРИВРЕМЕНОМ СТАРАТЕЉСТВУ на дан 31.12. (за све пунолетне кориснике на евиденцији ЦСР- пренети и нови) према старости и полу корисника

	Број корисника		Укупно
	М	Ж	
Млади	95	62	157
Одрасли	447	332	779
Старији	398	535	933
Укупно	940	929	1869

3.4. Вршење родитељског права

Због болести или сметњи у психофизичком развоју, када дете није у стању да се самостално стара о себи и о заштити својих права и интереса, родитељско право може бити продужено и после пунолетства.¹⁰ У току извештајног периода за 29 лица је продужено родитељско право, а укупно 147 лица на евиденцији ЦСР има продужено родитељско право (укључијући нове и пренете кориснике из претходне године). Нема значајне промене у односу на претходну годину.

Број решења суда о продужењу родитељског права за пунолетне кориснике према полу корисника-			
Продужење родитељског права	Број корисника		Укупно
	М	Ж	
Број корисника којима је у току 2019. године донето решење о продужењу родитељског права (нови корисници)	18	11	29
Укупан број корисника на дан 31.12.2019. на евиденцији ЦСР којима је продужено родитељско право - пренети и нови корисници	82	65	147

4.0. ОДЛУЧИВАЊЕ У ВРШЕЊУ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА ЗА МАЛОЛЕТНЕ КОРИСНИКЕ

4.1. Остваривање права на материјалну подршку

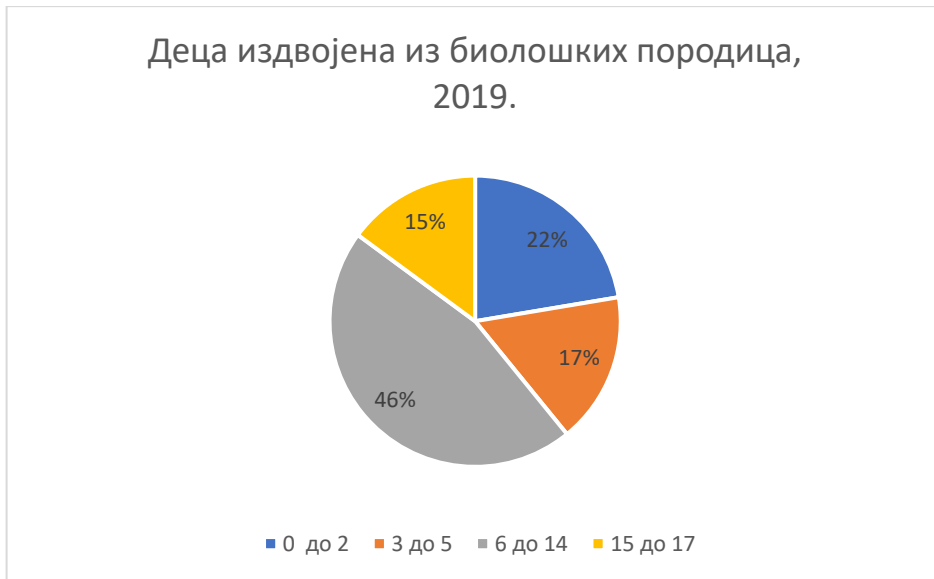
У току 2019. године **28.975 деце је евидентирано у породицама које су оствариле право на НСП**, а још 2.711 деце је остварило право на материјалну подршку по основу инвалидитета (право на туђу негу и помоћ и увећану туђу негу и помоћ). Уочава се смањење броја деце у породицама које су оствариле право на НСП за чак 16% и броја деце са оствареним правима по основу инвалидитета за 22%.

Укупан број деце обухваћен материјалном подршком	2017.	2018.	2019.
Број деце чланова породице корисника НСП	38256	34638	28975
Број деце обухваћен правом на туђу негу и помоћ	1557	1688	1633
Број деце обухваћен правом на увећану туђу негу и помоћ	1058	1775	1078

¹⁰ Породични закон, чл. 85

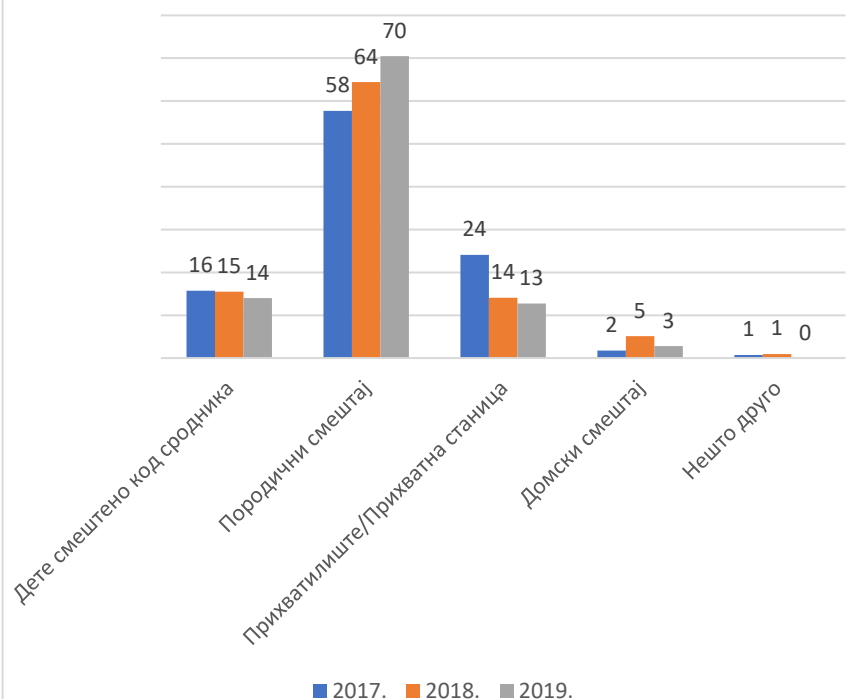
4.2. Остваривање права на безбедност и сигурност детета

ЦСР је у току 2019. године у циљу заштите деце интервенисао **издвајањем укупно 322 деце из биолошких породица што је 82 деце мање него прошле године** (404 током 2018. године, 407 2017. године). Међу издвојеном децом највише је деце узраста 6-14 година 46%, јер је то уједно узрасна групација која обухвата највећи распон година. 72 деце која су издвојена из породица ради безбедности узраста је до 3 године, што је 22% од укупног броја издвојене деце (80 током 2018, 84 деце издвојено у 2017. години). Иако је у апсолутном смислу мањи број деце најнижег узраста која су издвојена из породица, у процентуалном смислу њихов удео се повећао за 2% у односу на претходну годину.

Непосредно након издвајања детета из породице у процесу збрињавања реализује се привремени смештај који може бити код сродника, на породични смештај, у прихватилиште или у установу за смештај. **За 84% деце обезбеђено је да први смештај буде у породици (сродничкој или хранитељској)**, што јесте у најбољем интересу детета, када је дете издвојено из своје породице, при чему се **региструје позитиван тренд имајући у виду да је тај удео био 79%** прошле године. Паралелно се примећује смањење учешћа првог смештаја у прихватилиштима и установама. Доминантан разлог издвајања деце је неадекватно родитељско старање, и ту нема промена у односу на ранији период.

Заступљеност првог смештаја, у %, 2019.

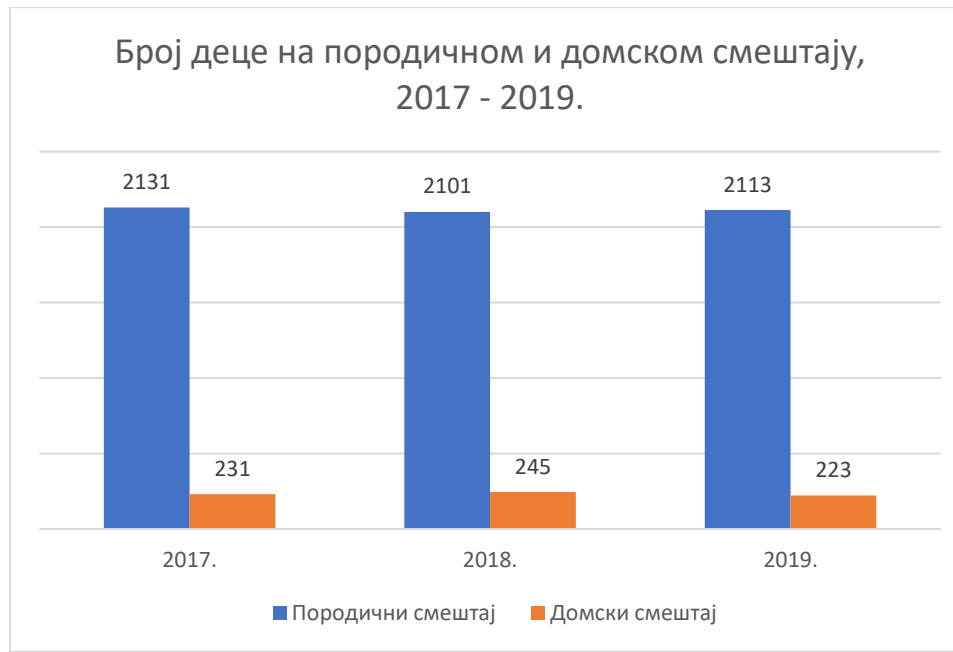
Број деце према разлогу издвајања, 2019.

4.3. Смештај деце у систему социјалне заштите

Услуга смештаја у складу са Законом обезбеђује се смештајем детета у сродничку, другу породицу, дом за смештај, у прихватилиште и друге врсте смештаја. На крају 2019. године на смештају (домском и породичном) је било укупно **2.336 деце, од чега је 90% деце смештено у хранитељске породице, а 10% у установе.**

Број деце **на домском смештају смањен је за 9% у односу на 2018. годину** (са 245 на 223 деце). Што се **тиче породичног смештаја, евидентира се незнатно повећање (тачније 12 деце више је било на смештају у породицама).** У графику који следи може се видети кретање броја деце на домском и породичном у претходне три године.

4.4. Остваривање права на породични смештај

Пружањем услуга породичног смештаја деци и младима се привремено, до завршетка редовног школовања, обезбеђују нега, заштита и услови за оптималан развој у породичном окружењу. Породични смештај је доминантан вид заштите за децу, а пре свега за децу најмлађег узраста.

Током 2019. године на породичном смештају било је 2.328 деце, док је **на дан 31.12. на смештају у породицама (хранитељским и сродничким хранитељским) било 2.113 деце.**

У сродничким хранитељским породицама је у 2019. години укупно 15% деце, што је исти ниво учешћа као претходне 2018. године (17% у 2017. години и 18% 2016. године), док је 85% деце на смештају у другим хранитељским породицама. Са аспекта заштите права детета неопходно је да наш систем на даље пружа интензивнију подршку развоју сродничког хранитељства.

Старосна структура деце на породичном смештају се не мења током година, а најбројније су појединачне групације деце узраста од 6-14, а потом од 15-17 година. У полној структури 51% чине девојчице.

Током 2019. године је донето **292 решења о смештају на породични смештај што је процентуално изражено мање за 11%** (претходне 2018. године 328, 2017. године 406). Узрасна групација деце од 6 до 14 година која је најбројнија на смештају, доминира и када су у питању нови приједи.

Породични смештај је током 2019. године прекинут за 215 деце, **највећи број односно 32% деце се вратило у своје биолошке и сродничке породице (што је ипак мањи удео него прошле године када је то било 38% деце)**, па указује на потребу подршке биолошкој и сродничкој породици. Премештај из једне хранитељске породице у другу и премештај у установу социјалне заштите исход је након прекида смештаја у око 6% случајева. Удео деце са породичног смештаја која су усвојена је 10%, што је мање у односу на претходну годину када је тај удео износио 14%.

Број деце којима је у току године прекинут породични смештај према исходима након прекида смештаја и узрасту -

Исходи након прекида смештаја	0 - 2	3 - 5	6 - 14	15 - 17	Укупно
Повратак у биолошку породицу	11	11	31	13	66
Смештај у сродничку породицу	1	0	0	3	4
Усвојење	6	9	5	2	22
Смештај у другу хранитељску породицу	0	2	7	3	12
Смештај у установу СЗ	1	0	7	4	12
Становање уз подршку	0	0	0	0	0
Самосталан живот	0	0	0	54	54
Смрт детета	0	0	0	0	0
Друго	3	9	13	20	45
Укупно	22	31	63	99	215

У 2019. години у АП Војводини било је укупно **1.654 хранитељских породица**, 1.398 породица имају децу на смештају док 256 породица има потврду о подобности за бављење хранитељством али током године нису имале дете на смештају. **У односу на претходну годину број хранитељских породица је повећан за 25**, што је позитиван показатељ имајући у виду да је 2018. години било чак 70 породица мање него 2017. године. Од значаја је да истакнемо проблем подршке хранитељским породицама, с обзиром да на значајном делу територије АП Војводине још увек нису основани и почели са радом центри за породични смештај и усвојење, послове хранитељства обављају стручни радници центара за социјални рад.

Број сродничких и других хранитељских породица на евиденцији ЦСР по годинама						
	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Хранитељске породице у којима су смештена деца (укључујући и сродничке хранитељске породице)	1393	1400	1411	1430	1383	1398
Хранитељске породице са потврдом о подобности за бављење хранитељством које чекају на смештај деце	201	258	189	269	246	256

ЦСР је сачинио план сталности за 1.613 деце или процентуално изражено **за 69% од укупног броја деце у хранитељским породицама**, што је на нивоу од претходне године.

Број деце на породичном смештају за коју је у току 2019. године ЦСР сачинио план сталности	1613
--	------

4.5. Остваривање права на домски смештај

Закон предвиђа да се услуге домског смештаја пружају деци и младима чије се потребе не могу задовољити у оквиру биолошке, сродничке или хранитељске породице или кроз услуге у заједници, на основу одлуке органа старатељства или суда, до повратка детета или младе особе у биолошку породицу, односно до смештаја у сродничку или хранитељску породицу, усвојења или осамостаљивања. Домским смештајем детету и младој особи се обезбеђује становање и задовољење основних животних потреба, здравствена заштита као и приступ образовању. Према закону о социјалној заштити детету млађем од три године не обезбеђује се домски смештај, осим ако за то постоје нарочито оправдани разлози, с тим што на смештају не може провести дуже од два месеца, осим на основу сагласности министарства надлежног за социјалну заштиту.¹¹

Током 2019. године на домском смештају је било 255 деце, док је **на дан 31.12.2019. на домском смештају 223 деце, што је за 22 деце мање него на крају 2018. године, а процентуално изражено јесте смањење од 9%**. У анализи старосне структуре укупног

¹¹ Закон о социјалној заштити, чл. 51 и чл.52

броја деце на смештају уочава се да су најбројније појединачне групације деце узраста од 15-17, а потом од 6-14 година. Посматрајући према полу уочава се нешто мало више дечака са 56% у односу на девојчице које чине 44%.

Број деце корисника домског смештаја на евиденцији ЦСР (сви - пренети и нови корисници) према узрасту и полу на дан 31.12.							
Врста смештаја	Укупно 0 - 2	Укупно 3 - 5	Укупно 6 - 14	Укупно 15 - 17	Укупно М	Укупно Ж	Укупно
Домови за смештај деце и младих - бивши домови за децу без родитељског старања	1	0	48	45	46	48	94
Домови за смештај деце и младих - бивши домови за децу са сметњама у развоју	4	11	48	35	51	47	98
Заводи за васпитање деце и младих	0	0	5	18	21	2	23
Мала домска заједница	0	0	0	2	2	0	2
Други домови за смештај у систему СЗ - Домови за одрасле	0	0	0	6	6	0	6
Укупно	5	11	101	106	126	97	223

Током године **донето је 50 решења о пријему у установу** (73 током 2018, 64 током 2017., 52 током 2016. године) **што је мање за чак 31% у односу на претходну годину**. Узрасне групације деце 6-14 година и 15-17 које су најбројније на смештају, доминирају и када су у питању нови приједи. **Током године је за 5 деце која су млађа од 3 године донето решење о смештају у установу.**

Најчешћи разлог за смештај деце на домски смештај је одсуство родитељског старања који је евидентиран код 34% деце (у ситуацијама када су родитељи преминули, родитељи непознати, родитељи непознатог боравишта, лишени родитељског права, делимично лишени родитељског права, лишени пословне способности, нису стекли пословну способност), потом следи немогућност родитеља да одговоре на здравствене потребе деце који је евидентиран у 16% случајева.

Смештај у дому је током 2019. године прекинут **за 32 деце**, при чему је **доминантан разлог који је забележен у 37% случајева, осамостаљивање**. Повратак у биолошку породицу евидентира код 16% деце, што је значајно мање у односу на 2018. годину када је то био разлог за прекид домског смештаја у чак 27% случајева. Када су најмлађа деца, до 3 године у питању, донето је 4 решења о прекиду смештаја са исходом повратка у биолошку породицу и смештајем у хранитељску породицу. Међу наведеним разлозима, евидентирана је са значајном учесталашћу, и опција „друго“ у 25% случајева где није спецификовано који су то исходи.

Број деце којима је у току године прекинут домски смештај према исходима након прекида смештаја и узрасту

Исходи након прекида смештаја	0 - 2	3 - 5	6 - 14	15 - 17	Укупно
Повратак у биолошку породицу	2	0	0	3	5
Смештај у сродничку породицу	0	0	0	2	2
Усвојење	0	0	0	0	0
Смештај у другу хранитељску породицу	2	0	0	0	2
Смештај у другу установу СЗ	0	0	1	1	2
Становање уз подршку	0	0	0	0	0
Самосталан живот	0	0	3	9	12
Смрт корисника	0	1	0	0	1
Друго	0	0	2	6	8
Укупно	4	1	6	21	32

Од укупног броја деце која су током 2019. године боравила на домском смештају **ЦСР је сачинио план сталности** за 218 деце или процентуално **изражено за 85%, што је ипак значајно више него претходне године када је то било за 62% деце на смештају.**

Број деце на домском смештају за коју је сачињен план сталности	218
---	-----

Законом је прописано да се детету млађем од три године не обезбеђује домски смештај, осим ако за то постоје нарочито оправдани разлози, као и да на смештају не може провести дуже од два месеца, осим на основу сагласности надлежног Министарства. Из тог разлога евидентира се засебан податак о деци овог узраста на смештају у установама. **У току 2019. године на смештају у установама било је 10 деце млађе од 3 године, док их је на дан 31.12.2019. године било 5,** што је најмањи број забележен од 2015. године.

Број деце узраста до навршене 3. године на евиденцији ЦСР, према дужини боравка у установи за смештај и полу										
Дужина боравка у установи	2015.	31.12. 2015.	2016.	31.12. 2016.	2017	31.12. 2017.	2018.	31.12. 2018.	2019.	31.12. 2019.
0 – 6 месеци	4	3	2	1	1	1	5	4	1	0
7 - 12 месеци	3	2	3	2	3	1	2	2	4	3
1 – 2 године	2	1	2	1	5	4	3	2	4	2
Преко 2 године	4	3	13	12	1	1	0	2	1	0
УКУПНО	13	9	20	16	10	7	10	10	10	5

4.6. Усвојење

Усвојење представља најадекватнији вид збрињавања детета без родитељског старања. Према подацима ЦСР **током 2019. године је донето 31 решења о заснивању усвојења и усвојено је 31 деце, 16 дечака и 15 девојчица,** што је на нивоу од прошле године, али ипак скоро дупло мање у односу на ранији период - 2014 и 2015. годину.

Број деце у 2019. години чији су усвојитељи страни држављани је 7 (7 у 2018. години, 4 у 2017. години, 5 у 2016. години, у 2015. години било 7 таквих случајева, а 3 у 2014. години). Број деце са сметњама у развоју која су усвојена у току 2019. године је 4 (2 током 2018. године, 2017. године 2, 2016. године 4, 2015. године 7, 2 у 2014. години). Евидентира се број од 82 парова који чекају на усвојење (63 парова је на евиденцији било 2018. године).

4.7. Старатељство

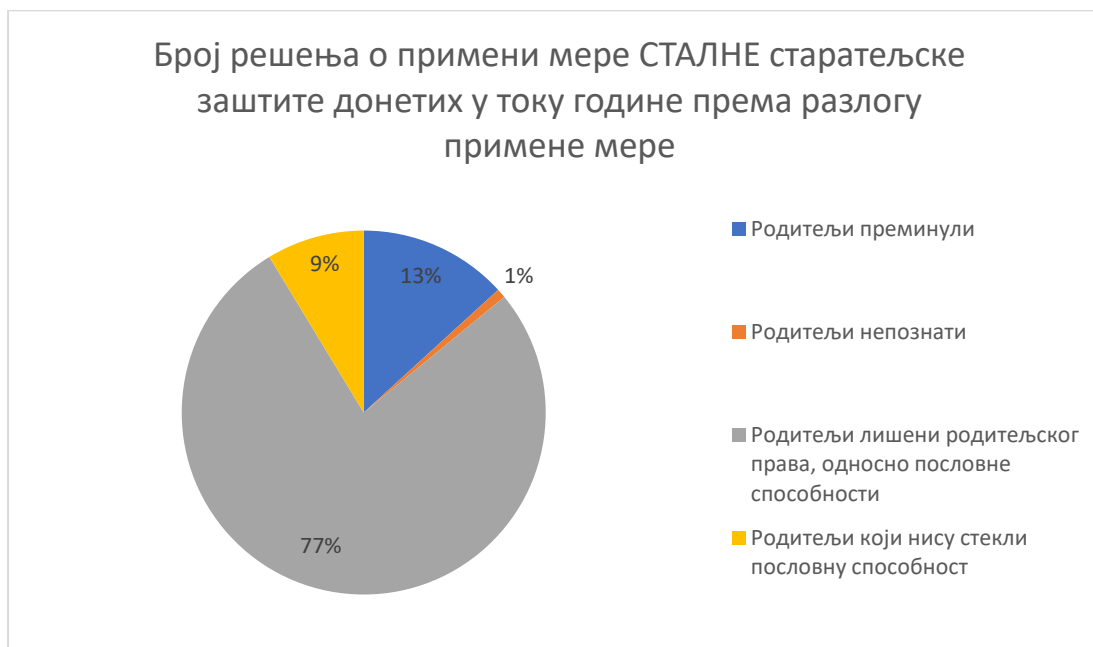
После усвојења старатељство представља најпотпунији вид заштите личности и интереса детета. Породични закон предвиђа стављање под старатељство детета без родитељског старања, у својству малолетног штићеника, при чему одлуку о стављању под старатељство доноси ЦСР као орган старатељства.

На дан 31.12.2019. године, на евиденцији ЦСР је било **1.787 деце под сталном старатељском заштитом**, што је 4% од укупног броја деце на евиденцији ЦСР. Број деце под сталном старатељском заштитом у односу на 2018. годину је незнатно смањен (1.793 деце под старатељством прошле године).

Број решења о примени СТАЛНЕ старатељске заштите на дан 31.12. (сва деца - пренети и нови) према старости и полу детета			
Узраст	Пол		УКУПНО
	М	Ж	
0 - 2	40	45	85
3 - 5	85	76	161
6 - 14	480	465	945
15 - 17	307	289	596
УКУПНО	912	875	1787

У току 2019. године за укупно 242 деце (240 у 2018. години) је донето решење о примени старатељске заштите, а најчешћи разлози за примену старатељске заштите јесте када су **родитељи лишени родитељског права односно пословне способности у 77% случајева**.

Структура разлога за примену старатељске заштите је константна, а доминирају разлози у вези са функционалношћу родитеља у односу према деци и свакако потврђује потребу за програмима подршке које треба усмерити на родитеље. У графику који следи приказана је структура разлога за примену старатељске заштите код деце.

Више од половине - 53% деце има за старатеља познату особу (сродници и хранитељи) али је тај удео смањен у односу на претходну годину када је био 58%, тако да је **удео непосредног старатељства 47% у 2019. години**. Највећи број деце која су под старатељством на смештају су у хранитељским породицама (59%).

Током године је донето 234 решења о престанку старатељске заштите, а у структури разлога за престанак старатељске заштите најчешће је **пунолетство детета - 70%**, док су други разлози као што су враћање старатељства родитељима одн. пословне способности мање заступљени (са 12%) или усвојење (у 10%).

Током 2019. године ЦСР су донели **и 615 решења о мерама привремене старатељске заштите**, а на дан 31.12.2019 под привременим старатељством се налазило 854 деце, најчешћи разлог је неадекватно родитељско старање са учешћем од 39% (807 деце под привременим старатељством је било на крају 2018. године).

4.8. Вршење родитељског права

Деца из породица у којима се родитељи споре око вршења родитељског права је друга по уделу корисничка група деце, након деце из социо-материјално угрожених породица и њихов удео **износи 9% од укупног броја деце на евиденцији ЦСР**, што је на нивоу од претходне године.

У току 2019. године, стручни радници ЦСР доставили су на захтев суда укупно 4,670 налаза и мишљења **у поступцима у којима се одлучује о заштити права детета односно лишењу родитељског права** (4.340 поступака у 2018. години, 3.927 у 2017. години). Овим поступцима обухваћено је 6,574 деце. **Евидентира се повећање обима посла, као и броја обухваћене деце** (6.376 деце у 2018. години). У односу на све поступке у којима је ЦСР штитио права деце, **највећи број поступака је, као и претходних година у споровима око вршења родитељског права са уделом од 67%.**

Међу поступцима које је **ЦСР покренуо пред судом** у вези са вршењем родитељског права најбројнији су предлози за лишење родитељског права са 72% удела, а број покренутих поступака је повећан у односу на 2018. и 2017. годину.

У надзору над вршењем родитељског прва ЦСР као орган старатељства спроводи меру надзора над вршењем родитељског права, која се примењује кад родитељи неадекватно обављају родитељске дужности и на тај начин угрожавају развој и интересе детета. Према Породичном закону, орган старатељства има могућност да реагује применом две врсте мера надзора над вршењем родитељског права, превентивног и корективног. Превентивни надзор орган старатељства обавља са циљем да омогући родитељима да врше родитељско право¹² и корективни надзор са циљем исправљања родитеља у вршењу родитељских права.¹³

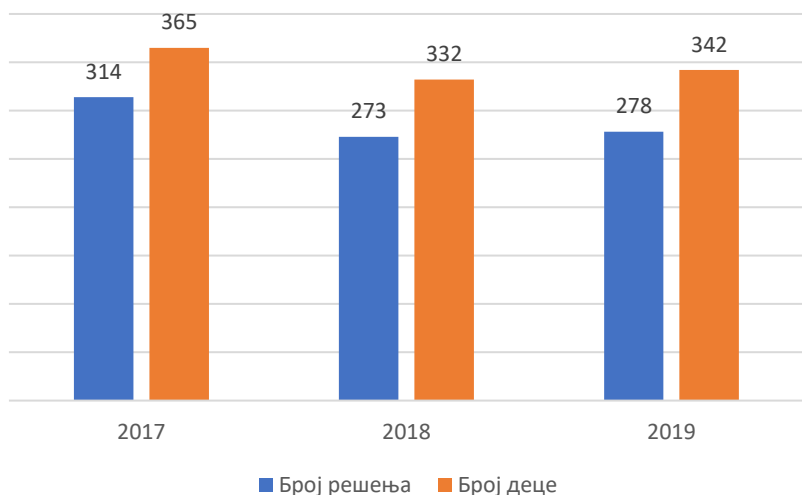
У току 2019. године донето је 279 решења о мерама превентивног надзора над вршењем родитељског права (273 претходне године) којим је обухваћено 322 деце. **У примени мере превентивног надзора нема већих промена у односу на претходну годину.**

Током 2019. године донето је и 181 решење о **мерама корективног надзора** којима је обухваћено 298 деце, **а примењује се нижи ниво примене мере корективног надзора у односу на претходну годину** и знатно мањи број деце према чијим родитељима је примењена ова мера. Овом смањењу највише доприноси мањи број мера упућивања у саветовалиште (при чему је ова мера током 2018. године била у значајној мери повећана), а директно је повезано са развијеношћу ове услуге у локалним заједницама. У графику који следи може се видети број мера корективног надзора и број деце у периоду од 2017. године и у табели су приказани подаци према врсти примењених мера.

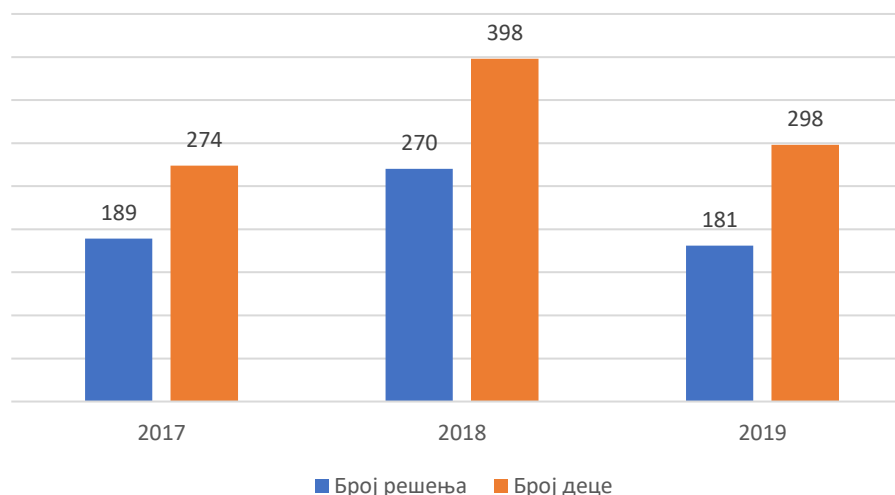
¹² Породични закон, чл. 79

¹³ Породични закон, члан 80

Превентивни надзор над вршењем родитељског права, 2017 - 2019.

Корективни надзор над вршењем родитељског права, 2017 - 2019.

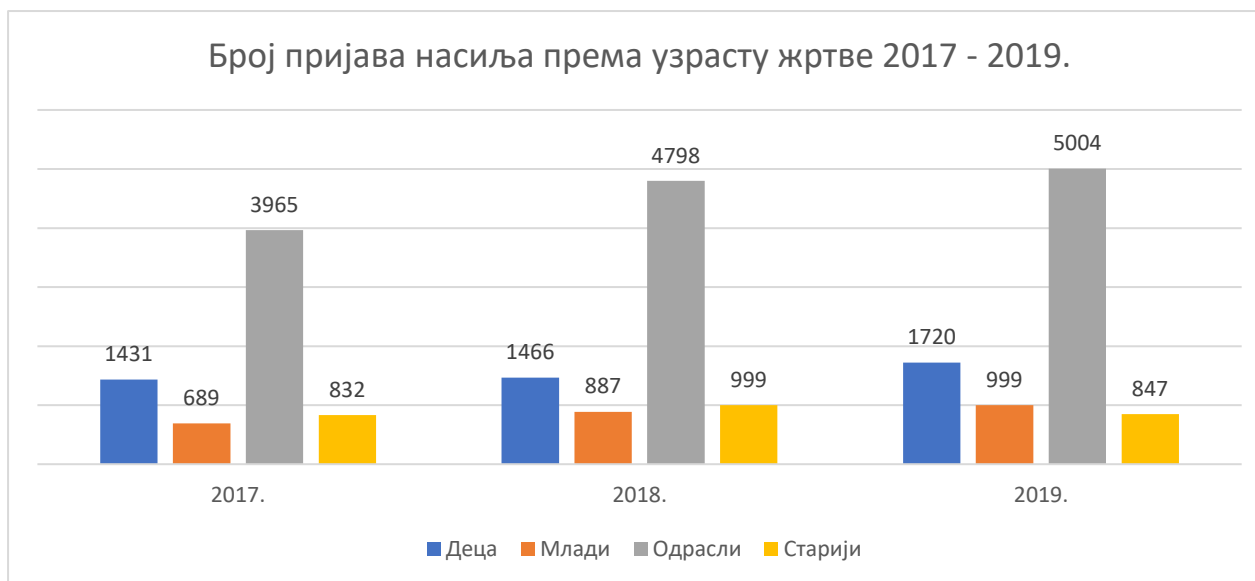
Број решења о мерама корективног надзора над вршењем родитељског права

Врста мере корективног надзора	2017.		2018.		2019.	
	Број решења	Број деце	Број решења	Број деце	Број решења	Број деце
Упозорење родитељима о недостацима у вршењу родитељских права	144	216	172	262	114	187
Упућивање родитеља на разговор у породично саветовалиште или у установу специјализовану за посредовање у породичним односима	31	39	69	100	9	42
Захтев родитељима да положи рачун о управљању имовином детета	14	19	29	36	58	69
УКУПНО	189	274	270	398	181	298

5.0. ПОСЛОВИ У ВРШЕЊУ ЈАВНИХ ОВЛАШЋЕЊА

5.1. Заштита од насиља у породици

У току 2019. године у ЦСР у АП Војводини је евидентирано укупно **8.570 пријава породичног и партнерског насиља** (8.150 у току 2018. године, 6.899 у току 2017. године, 5.451 пријава у 2016. години), **што је повећање од 5% у односу на претходну годину**, при чему је повећање евидентно и у дужем протеклом периоду. Повећање броја жртава насиља не може се тумачити искључиво као последица пораста насиља већ је резултат и другачијег друштвеног и институционалног одговора на насиље у породици.

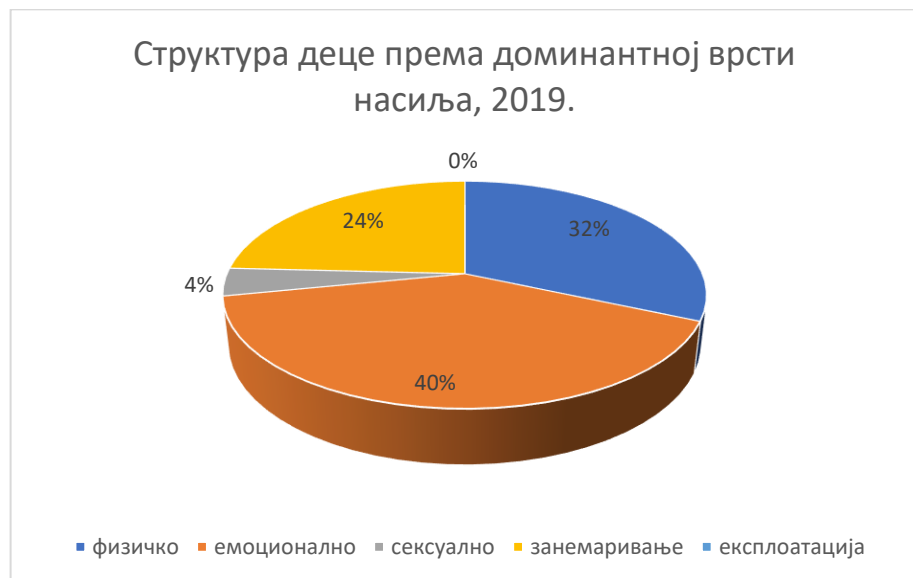

Од укупног броја евидентираних пријава **19% су пријаве за случајеве насиља у којима су деца жртве** (19% и у 2018. години), што је константан удео и у ранијем периоду.

Удео девојчица је 55% међу децом жртвама, а прикупљени подаци о врсти доминантног облика насиља говоре да је **емоционално насиље** највише заступљено код деце **у уделу од 40%** (39% претходне године) свих пријава, затим следи физичко насиље са уделом

од 32% и потом пријаве за занемаривање (24%) и сексуално насиље (4%). Случајеви експлоатације деце нису евидентирани у ЦСР 2019. години.

Код пунолетних корисника жртава насиља, **жене су чешће жртве насиља у односу на мушкарце у свим узрасним групацијама са око 77% удела. Психичко насиље као доминантна врста насиља је евидентирано код 54%** укупног броја пријава, а одмах затим следи физичко насиље са уделом од 44%. Сексуално насиље и експлоатација су заступљени са око 1% у укупном броју пријава. Оваква структура према врсти насиља је углавном константна и не мења се значајније.

Као и до сада, највећи број пријава пристиже **од полиције, 81% свих пријава**, у 5% случајева је сама жртва пријавила насиље, у 4% пријава је стигла од суда/тужилаштва, а у око 3% случајева пријава насиља је од стране јавних установа (школа, дома здравља, вртића...) и чланова породице. Други извори пријаве су знатно ређе заступљени, док је пријава од стране удружења грађана евидентирана у само једном случају.

У највећем уделу од 52% пријава означени **починиоци су партнери (брачни/ванбрачни или бивши брачни/ванбрачни) жртве**, а затим родитељи деце која трпе насиља са уделом од 17%, син/ћерка жртве са уделом од 12%, други члан породице или крвни сродник 7%, итд. Оно што се уочава као значајнија промена у односу на претходну годину јесте полна структура починилаца насиља, јер је претходне године удео мушкараца био 64%, док се 2019. године готово изједначио и износи 52% у односу на жене као означене починитељке насиља у породици.

Број пријава насиља у ЦСР у току године према починиоцима насиља означеним у пријави насиља и према односу/сродству са жртвом насиља

Починилац насиља према односу са жртвом	Број починилаца		Укупно Број починилаца
	М	Ж	
Родитељ	849	599	1448
Брат/сестра	237	121	358
Син/ ћерка	590	395	985
Партнер једног од родитеља	58	39	97
Други члан породице или крвни сродник	303	292	595
Хранитељ/ старатељ	10	7	17
Брачни/ ванбрачни партнер	1397	1515	2912
Бивши брачни/ванбрачни партнер	779	773	1552
Неко други	275	331	606
Укупно	4498	4072	8570

ЦСР у случајевима насиља предузима поступке у циљу заштите жртве (издвајање жртве, покретање судских поступака, пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подршке, корективни надзор и упућивање на друге услуге).

У поступању ЦСР у случајевима пријава насиља над децом, током године је предузето укупно 1.880 поступака, **најчешће пружањем материјалне, правне или стручно саветодавне подршке и помоћи детету и родитељу што је забележено у 67% пријава**. У 5% случајева ЦСР је морао да заштити дете издвајањем из породице без родитеља (у 9% претходне године) и у 5% случајева издвајањем детета из породице али са ненасилним родитељем. Корективни надзор је мера која је предузета у 5% пријава (што је исти удео као прошле године).

Поступци које је ЦСР предузимао у току године у случајевима заштите деце од насиља у породици -

Врста поступка	Број деце			Укупно 2019.
	Укупно 2018.	Девојчице	Дечаци	
Издвајање - број деце која су издвојена из породице сама (без родитеља)	144	70	51	121
Издвајање - број деце која су из породице издвојена заједно са ненасилним родитељем	83	57	44	101

Поступци које је ЦСР предузимао у току године у случајевима заштите деце од насиља у породици -				
Покретање поступака пред судом	109	59	44	103
Пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подршке и помоћи детету у ЦСР	927	680	586	1266
Упућивање детета на услуге других одговарајућих установа	134	45	30	75
Упозоравање родитеља на недостатке у вршењу родитељског права - корективни надзор	83	52	48	100
Нешто друго	130	62	52	114
Укупно	1610	1025	855	1880

У заштити деце од насиља **ЦСР је по службеној дужности у току 2019. године покренуо 295 поступака пред судом** (256 у 2018. години, 243 у 2017. години), што је за 17% од укупног броја деце која су евидентира у ЦСР као жртве насиља (и на истом је нивоу као претходне године). У структури поступака **најбројнији су кривични поступци који чине 31% свих покренутих поступака (и значајно је повећање у односу на претходну када су чинили 15%)**, следе потом поступци за изрицање мере заштите од насиља са 28% удела (40% су ови поступци били заступљени претходне године). Затим, поступци за потпуно и делимично лишење родитељског права 21% и у 18% случајева покренути су поступци за заштиту права детета.

Број поступака за заштиту деце жртава од породичног насиља које је ЦСР покренуо према суду, по службеној дужности у току године, према врстама поступка		
Врста поступка	Број деце	
	2018.	2019.
Поступак за изрицање мере заштите од насиља у породици	103	84
Поступак за потпуно лишавање родитељског права	37	57
Поступак за делимично лишавање родитељског права	26	6
Кривична пријава	38	93
Поступак за доношење привремене мере принудног лечења	3	1
Поступак за заштиту права детета	49	54
Укупно	256	295

Поступање ЦСР у заштити пунолетних жртава насиља у 80% случајева подразумевало је пружање материјалне, правне, или саветодавне подршке жртви насиља у оквиру ЦСР, у 11% случајева жртва насиља је упућивана на услуге других установа, док су сви други поступци и интервенције много мање заступљени. Кривична пријава је подигнута у 56 случајева што је 0,8% случајева. Нема значајније промене у структури предузетих поступака у односу на претходну годину.

Поступци које је ЦСР предузимао у току године у случајевима заштите пунолетних жртава породичног насиља										
Врста поступка	Укупно 2018.	Старост корисника						Укупно М	Укупно Ж	Укупно 2019.
		Млади		Одрасли		Старији				
		М	Ж	М	Ж	М	Ж			
Издвајање жртве насиља из породице	150	0	13	16	66	0	28	16	107	123
Покретање поступака пред судом	319	12	39	47	123	6	43	65	205	270
Кривична пријава	81	0	7	3	40	2	4	5	51	56
Пружање материјалне, правне или стручно саветодавне подршке жртви насиља у ЦСР	6037	231	780	757	3008	265	835	1253	4623	5876
Упућивање жртве насиља на услуге других одговарајућих установа	574	17	124	89	488	25	63	131	675	806
Нешто друго	317	9	29	21	149	5	18	35	196	231
Укупно	7478	269	992	933	3874	303	991	1505	5857	7362

Против члана породице који врши насиље суд може одредити једну или више мера заштите од насиља у породици, којом се привремено забрањује или ограничава одржавање личних односа са другим чланом породице. Од стране суда током 2019. године изречено је **укупно 1.667 мера заштите** (за све узрасне групације корисника – деца и пунолетни), **што је за 7% мање него прошле године** (1.802 у 2018. годин, 1.558 мера у 2017. години, 682 мера у 2016. години), док је у 2017. години евидентирано више него удвостручен број мера у односу на претходни период до 2017. године.

Број изречених мера заштите од насиља у породици (према Породичном закону) евидентираних у ЦСР у току године према врсти мера		
Врста мере	Број изречених мера	
	2018	2019
Издавање налога за исељење из породичног стана или куће без обзира на право својине/закупа непокретност	196	194
Издавање налога за усељење у породични стан или кућу без обзира на право својине/закупа непокретности	7	11
Забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености	565	544
Забрана приступа у простор око места становања или места рада члана породице	409	342
Забрана даљег узнемиравања члана породице	607	576
Укупно	1784	1667

Према подацима којима ЦСР располаже у току 2019. године од **стране полицијских службеника је изречено 9.080 мера и још 6.501 мера од стране судова као продужетак хитних мера према почиоциу насиља. Ово је значајно повећање од преко 3 000 изречених мера или процентуално изражено за 25%.**

Број хитних мера изречених учиниоцима у току године (према Закону о спречавању насиља у породици) према врсти мере и службеном лицу које изриче меру				
Број хитних мера	Укупно 2018.	Службено лице које изриче меру		Укупно 2019.
		Полицијски службеник	Суд	
Мера привременог удаљења учиниоца из стана	4,800	3495	2462	5957
Мера привремене забране учиниоцу да контактира жртву насиља и прилази јој	7,609	5585	4039	9624
Укупно	12,409	9080	6501	15581

Групе за координацију и сарадњу донеле су укупно 4.334 индивидуалних планова за заштиту и подршку жртвама насиља, од чега се 65% индивидуалних планова односило на одрасле кориснике жртве породичног насиља.

ЦСР у Војводини је током 2019. године **упућено 406 пријава за вршњачко насиље** што није значајније повећање у односу на претходну годину, али се евидентира очигледан пораст ове појаве.

5.2. Заштита малолетника

ЦСР као орган старатељства је у обавези према Закону о малолетним учioniоцима кривичних дела и кривично правној заштити малолетних лица да се ангажује у заштити малолетника који чине кривична дела и прекршаје и према којима суд може да изрекне васпитне мере. Према истом Закону, лицима која у време извршења кривичног дела нису напунила 14 година не могу се изрећи кривичне санкције, односно сматрају се кривично неодговорним и у њиховој заштити ЦСР као орган старатељства има искључиву надлежност. За потребе годишњег извештавања у формату извештаја ЦСР су дефинисане две категорије деце односно малолетника:

1. Малолетници са проблемима у понашању:

- деца са проблемима у понашању у школи, са родитељима, старатељима и заједницом, и деца која својим понашањем угрожавају себе и околину
- деца која се суочавају са тешкоћама због злоупотребе алкохола, дроге или других опојних средстава
- деца која немају кривична дела и нису починиоци прекршаја

2. Малолетници у сукобу са законом (по Кривичном и Прекршајном закону):

- деца која су у контакту са кривичноправним системом због сумње, оптужбе, или осуде да су починила кривично дело.

Током 2019. године на евиденцији ЦСР евидентирано је **5,611 деце и млађих пунолетника са проблемима у понашању и у сукобу са законом** (5,934 у 2018, 6.463 у 2017. години). Број је **смањен у обе групације а проценат смањења је 5%**. Међутим, оно што је такође евидентно, јесте **повећање удела деце у сукобу са законом** (са 60% у 2017, преко 64% у 2018 на 67% у 2019. години), што указује да иако се смањује број деце која испољавају проблеме у понашању, тежина тих дела постаје озбиљнија.

Око **52% у укупном броју деце и са проблемима у понашању и у сукобу са законом чине новоевидентирана** деца (док је тај удео претходне године био мањи – 46%). **Кривично неодговорна деца узраста до 14 година чине 16%** и њихов удео се није повећао у односу на претходну годину, али је ипак забрињавајући имајући у виду узраст детета и преступе у понашању.

Малолетници са проблемима у понашању на евиденцији ЦСР у години према старости					
Старосна структура	Укупно 2018	Пренети	Новоевидентирани	Реактивирани	Укупно 2019
до 14 год. (кривично неодговорна деца)	618	201	326	31	558
14 - 15	461	176	289	42	507
16 - 17	499	223	303	37	563
18 - 20	593	143	81	15	239
Укупно	2,171	743	999	125	1867

Малолетници у сукобу са законом на евиденцији ЦСР у години према старости					
Старосна структура	Укупно 2018	Пренети	Новоевидентирани	Реактивирани	Укупно 2019
до 14 год. (кривично неодговорна деца)	364	155	198	19	372
14 - 15	826	242	493	57	792
16 - 17	1775	653	977	119	1749
18 - 20	798	509	266	56	831
Укупно	3763	1559	1934	251	3744

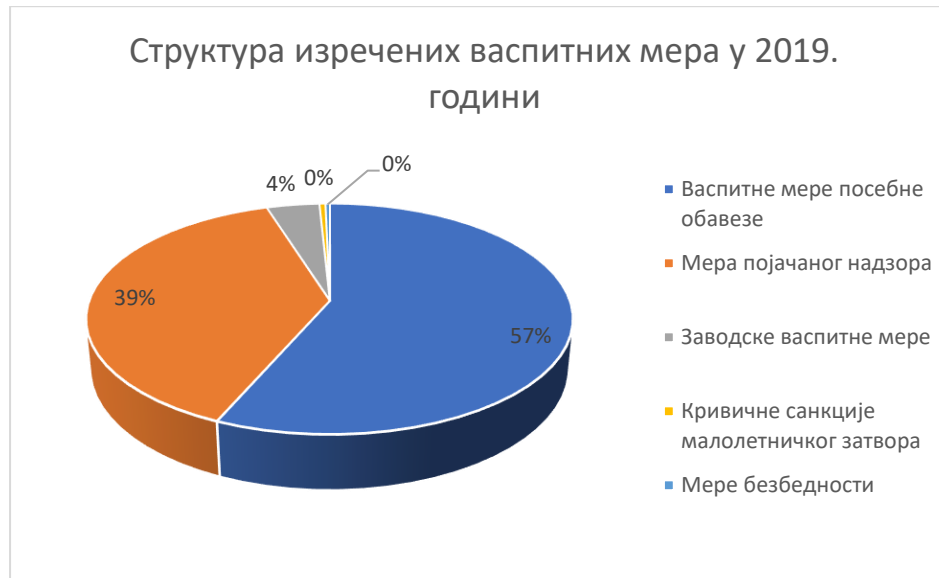
Закон о малолетним учиниоцима кривичних дела прецизира да се према малолетном учиниоцу кривичног дела може применити један или више васпитних налога за кривично дело за које је прописана новчана казна, или казна затвора до пет година. Сврха васпитних налога је да се не покреће кривични поступак према малолетнику или да се обустави поступак, односно да се применом васпитног налога утиче на правилан развој малолетника и јачање његове личне одговорности како убудуће не би чинио кривична дела. За учињена кривична дела малолетнику се могу изрећи и васпитне мере, казна малолетничког затвора и мере безбедности. Васпитне мере су: мере посебне обавезе, мере појачаног надзора и заводске мере.

У табели која следи, приказани су подаци о броју малолетника према врсти изречених мера. Највећи број малолетника имао је меру посебне обавезе, потом појачани надзор, па судски укор, а евидентира се извесна промена у структури изречених мера у односу на прошлу годину када је највише малолетника било са изреченим судским укором.

Број малолетника на евиденцији ЦСР у току године са решењем суда о изреченим мерама према полу - сва деца (и пренети и нови)	2015.	2016.	2017.	2018	2019.
Број малолетника са изреченим судским укором	-	-	-	741	429
Број малолетника са изреченим васпитним налогом	235	258	230	318	448
Број малолетника са изреченом васпитном мером посебне обавезе	596	486	501	470	563
Број малолетника са изреченом мером појачаног надзора	535	378	399	406	461
Број малолетника са мером упућивања у васпитну установу	20	20	29	23	17
Број малолетника са мером упућивања у васпитно-поправни дом	76	34	75	66	39
Број малолетника и млађих пунолетних лица са изреченом казном малолетничког затвора	9	27	12	7	12

Примена васпитних налога као диверзионе мере је позитивна пракса када је реч о интересима деце, али је потребно имати у виду и значајно оптерећење које ЦСР има у вези са њиховом применом, која подразумева креирање окружења у локалној заједници у којем је ове мере могуће реализовати. **Број изречених васпитних налога је значајно већи у односу на претходне године** (415 у 2019. години у односу на 298 у 2018. години и 227 у 2017. години). У структури изречених васпитних налога константно је најзаступљенији васпитни налог укључивања у хуманитарни рад са уделом од око 50%, док су други преостали налози заступљени у мањем уделу што је управо директна последица недовољно развијених ресурса за њихову реализацију.

У структури примењених васпитних мера **најзаступљеније су мере посебне обавезе са уделом од 57%**, при чему је тај удео у извесној мери повећан у односу на претходну годину када је заступљеност била 50%, најчешћа мера посебне обавезе је укључивање у хуманитарни рад или обављање послова социјалног, локалног и еколошког садржаја. Мере појачаног надзора су заступљене са 39%, а заводске васпитне мере чине 4% свих мера (7% претходне године).

6.0. ЗАКЉУЧЦИ

Обједињени извештај о раду центара за социјални рад део је редовног годишњег извештавања које реализује Покрајински завод за социјалну заштиту о раду установа за смештај корисника, локалних пружалаца услуга и центара за социјални рад на територији АП Војводине. Овај извештај се односи на извештајну 2019. годину и даје приказ података о капацитетима центара за социјални рад у погледу људских ресурса, о кретању броја корисника у систему социјалне заштите као и обиму послова које центри за социјални рад обављају у остваривању права грађана у области социјалне заштите и спровођењу мера које су им у надлежности.

Структурни капацитети ЦСР

- На крају 2019. године на **пословима јавних овлашћења на неодређено време** у ЦСР у АП Војводини било је запослено **укупно 656 радника**. У односу на претходну годину број запослених је смањен за 2,5%, а 7,9% у односу на 2017. годину. Током 2019. године је смањен број запослених на позицији стручних радника за 20 и техничких радника за 2, док је на позицији руководећег кадра повећан број за 4, стручних сарадника за 1, а број административно - финансијског особља није се мењао.

- Од поменутог броја запослених на јавним овлашћењима, **415 су стручни радници**, којих је **мање за 4,6% у односу на 2018. годину**. Поред 415 стручних радника запослених на неодређено време у ЦСР је радило још **74 стручних радника на одређено време и 43 ангажованих по уговору о делу**, што указује да ЦСР имају потребу за већим бројем ангажованих радника.
- Од 415 стручних радника, **265 су водитељи случаја**, што је практично на нивоу од прошле године када је послове вођења случаја радило 263 радника, а 21 радника мање у односу на 2017. годину. Није се значајно мењао број **супервизора (36 у 2019. години и 35 у 2018)** као ни радника који обављају послове **комбиновано супервизије и вођења случаја (24 у 2019. и 23 у 2018. години)**, али је значајно **смањен број стручних радника на осталим стручним пословима** (укупно са 114 у 2018. години на 90 у 2019. години).

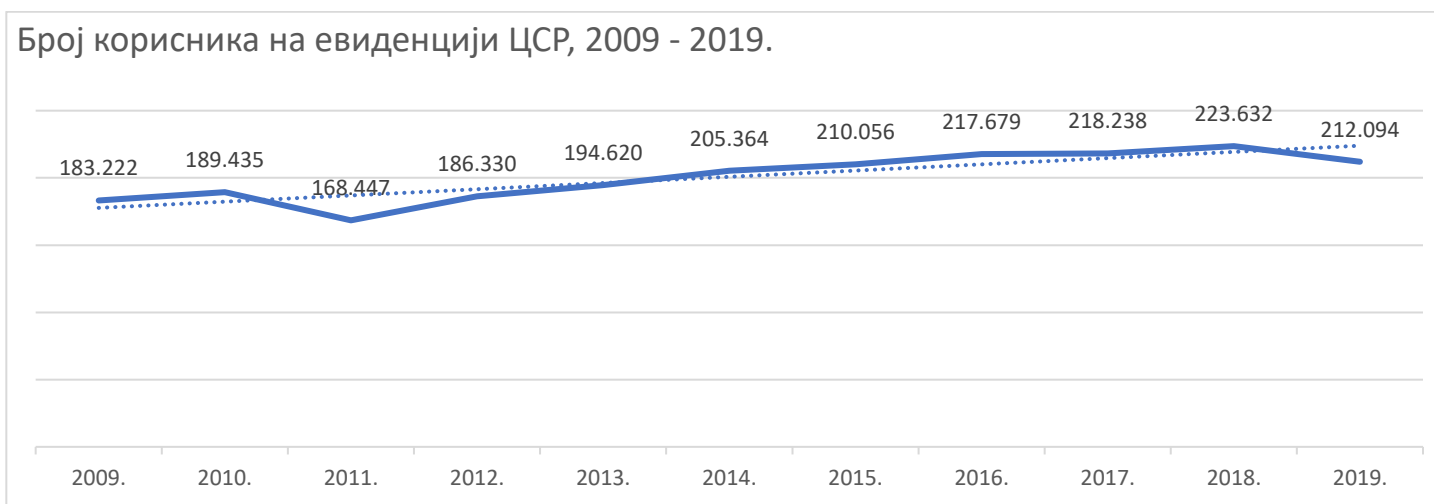

- Током **2019. године 12 правника је радило на пословима вођења случаја и комбиновано супервизије, при чему је дуплиран број правника на овим пословима у односу на 2018. годину**, иако је Правилником о организацији, нормативима и стандардима рада центара за социјални рад предвиђено да ове послове не могу обављати.
- Током 2019. године 36 од 45 ЦСР имали су годишњи план стручног усавршавања запослених и значајан број радника је присуствовао различитом облицима стручног усавршавања. У појединим ЦСР међутим има радника који нису похађали основни програм обуке за вођење случаја и основни програм за правнике, у питању је број од 10 запослених који раде на пословима водитеља случаја и 11 правника. **Уочава се ипак позитиван помак у односу на 2018. годину, с обзиром да је**

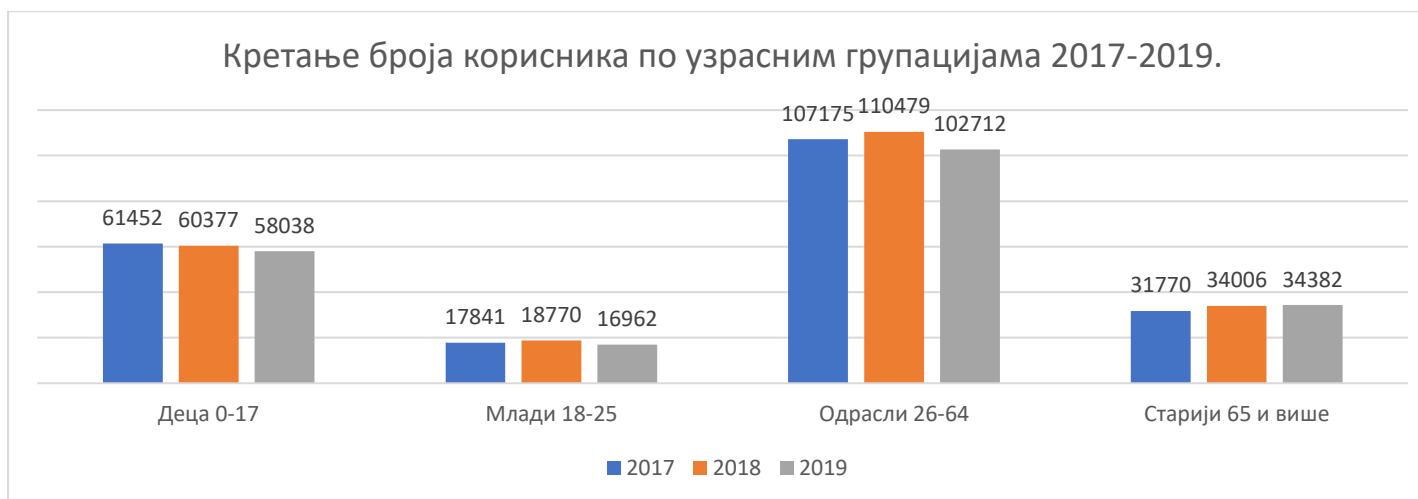
преполовљен број водитеља случаја без основне обуке и да према подацима из 2019. године више нема супервизора без акредитоване обуке за ове послове.

Подаци о корисницима

Након повећања броја корисника од 2,5% које је забележено 2018. године, у 2019. години услуге система социјалне заштите је користило укупно **212.094 корисника, што је смањење од 5,1%**. Ово је значајно смањење и прво евидентирано од 2011. године, при чему је у односу на ту годину број корисника већи за чак 43.647 (односно 28.872 у односу на 2009. годину). **Учешће корисника социјалне заштите у становништву Војводине износи 2019. године 11,3%**, а АП Војводина је на другом месту по учешћу корисника у општој популацији, након региона Јужне и Источне Србије. Учешће корисника је на нивоу који је забележен 2016. и 2017. године, а мање за 0,3% у односу на 2018. годину, узимајући у обзир и процене становништва Републичког завода за статистику.

- **Смањење броја корисника уочава се у свим узрасним групацијама осим код старијих.** Смањење броја деце које се бележи је 3,9%, младих 9,6%, одраслих за 7% а повећање броја старијих за 1,1%.

- У узрасној структури корисника **највеће учешће имају корисници у одраслом добу који константно чине око половине од укупног броја**, у родној структури учешће жена је нешто мало веће у односу на мушкарце и износило је 52% 2019. године.
- Број корисника са градског подручја је готово исти (51%) у односу на кориснике из неградских средина, што нам говори о позитивним показатељима кад је у питању географска доступност услуга социјалне заштите у Војводини.
- У току 2019. године евидентирано је укупно **58.038 деце** корисника ЦСР. Распоживи подаци за ранији период указују на тенденцију пораста броја деце у систему социјалне заштите, док се у периоду од 2016. године евидентира константно смањење њиховог броја. У 2019. години смањење броја деце у систему социјалне заштите је 3,8% у односу на претходну годину.
- Најбројнија су деца која су у систему социјалне заштите **због социо–материјалне угрожености** (53%). Оно што је уочљиво је да је у односу на претходну годину број деце у овој корисничкој групацији смањен за 6.717 или процентуално за 16,5%, док се у другим групацијама не евидентирају тако значајне промене.
- Међу подацима о укључености деце у образовни систем, посебно је значајно истаћи податак да чак 12% деце која су у систему социјалне заштите, није укључено у образовни систем, а да за још око 18% деце ЦСР нема податке о њиховом образовном статусу.
- У току 2019. године евидентирано је укупно **154.056 пунолетних корисника**, што је за 5,6% мање него претходне године, након повећања од 4% које је регистровано током 2018. године.

- Најбројнија групација пунолетних корисника су **материјално угрожене особе са уделом од 54%**. Ово је уједно и најчешће обележје свих узрасних групација пунолетних, осим код старијих преко 80 година код којих је потреба за домским смештајем и другим услугама социјалне заштите најчешће обележје. Евидентира се значајно смањење броја материјално угрожених који су евидентирани у ЦСР у 2019. години и то за чак 16.537 корисника у односу на 2018. годину, што је процентуално изражено смањење од 15,6%. Можемо да претпоставимо да је ово смањење највише утицало на смањење укупног броја корисника у ЦСР.

Одлучивање у вршењу јавних овлашћења за пунолетене кориснике

- **Број поднетих захтева грађана за новчану социјалну помоћ мањи је у односу на 2018. годину за 18%**. Смањен је такође број захтева и за сва друга права на материјалну подршку, изузев на увећани додатак за помоћ и негу другог лица.
- **На смештају (домском и породичном) на крају године било је 5.881** корисника, од тога 91% на домском. Укупан број корисника смештаја је мањи за 2,6% у односу на 2018. годину. Смањење се евидентира у групацији одраслих, док је број младих и старијих скоро непромењен. Ако одвојено посматрамо домски и породични смештај, број корисника на породичном смештају је за 20 корисника већи што је процентуално изражено за 4,1% више, док је на домском смештају 3,2% корисника мање (смањење је највеће за одрасле док је незнатно код младих и старијих).
- Укупан број пунолетних корисника са решењем о **сталном старатељству на дан 31.12.2019. године био је 3.833**, што је мање за 1,2% него претходне године. У структури укупног броја особа лишених пословне способности 89% су потпуно лишени пословне способности, док је 11% делимично. Пракса лишења пословне способности не мења се значајније и потпуно лишење је константно више заступљено. Од укупног броја пунолетних корисника под старатељством, 32% су непосредна старатељства. 42% корисника под старатељством на смештају су у установама социјалне заштите. У овим наведеним показатељима нема промена у односу на претходни период.

Одлучивање у вршењу јавних овлашћења за малолетне кориснике

- **Социо–материјална угроженост је најчешће обележје деце** која су на евиденцији ЦСР, и у овој групацији је **53% укупног броја деце**. У току 2019. године 28.975 деце је евидентирано у породицама које су оствариле право на НСП и још 2.711 деце која су остварила право на материјалну подршку по основу инвалидитета. Бележи се смањење броја деце у породицама које су оствариле право на новчану социјалну помоћ за чак 16% у односу на 2018. годину, као и броја деце са оствареним правима по основу инвалидитета за 22%.
- ЦСР је у току 2019. године у циљу заштите деце интервенисао издвајањем укупно **322 деце из биолошких породица**, што је 82 деце мање него претходне године. Међу издвојеном децом, 22% су најмлађа деца узраста до 3 године, при чему је њихов удео у укупном броју издвојене деце повећан за 2% у односу на прошлу годину.

- За **84% деце обезбеђено је да први смештај буде у породици** (сродничкој или хранитељској), што јесте у најбољем интересу детета када је дете издвојено из своје породице, при том региструје се и позитиван тренд имајући у виду да је тај удео био 79% прошле године. Паралелно се примећује смањење учешћа првог смештаја детета након издвајања из породице у прихватилиштима и установама.
- На крају 2019. године **на домском и породичном смештају било је укупно 2.336 деце**, од чега је 90% деце смештено у хранитељске породице, а 10% у установе за смештај. **Број деце на домском смештају смањен је за 9%** у односу на 2018. годину, док се евидентира само незнатно повећање броја деце на породичном смештају (тачније 12 деце више на смештају у породицама). На породичном смештају **у сродничким хранитељским породицама је у 2019. години 15% деце**, што је на нивоу учешћа од претходне године и са аспекта заштите права детета указује да је неопходно да наш систем на даље пружа интензивнију подршку развоју сродничког хранитељства.
- У току 2019. године на смештају у установама било је 10 деце која су **млађа од 3 године**, док их је на крају године било 5, и то је најмањи број најмлађе деце на смештају у установама евидентиран од 2015. године.
- Након прекида породичног смештаја највећи број деце односно 32% вратило се у своје биолошке и сродничке породице (што је нешто мањи удео него прошле године када је тај удео износио 38%). У случају домског смештаја, осамостаљивање је најчешћи разлог за прекид смештаја забележен у 37% случајева, док се повратак у биолошку породицу евидентира код 16% деце, што је значајно мање у односу на 2018. годину када је то био разлог за прекид домског смештаја у 27% случајева. Ови подаци указују **на потребу подршке биолошкој и сродничкој породици** како би се омогућио повратак деце са смештаја у њихове породице кад год је то могуће и у интересу детета.
- Током 2019. године је **усвојено 31 дете**, 16 дечака и 15 девојчица, што је на нивоу од прошле године, али ипак скоро дупло мање у односу на ранији период - 2014 и 2015. годину, када се број усвојене деце кретао између 50 и 60.
- У односу на претходну годину **број хранитељских породица је повећан за 25, што је позитиван показатељ (након смањења за 70 које смо имали претходне године)**. Од значаја је да истакнемо проблем подршке хранитељским породицама, с обзиром да на значајном делу територије АП Војводине послове у вези са хранитељством обављају стручни радници центара за социјални рад.
- **1.787 деце је у 2019. години под сталном старатељском заштитом**. Међу разлозима за примену старатељске заштите **доминирају разлози у вези са функционалношћу родитеља у скоро 80%** и потврђују потребу за програмима подршке које треба усмерити на родитеље. Најчешћи разлог за престанак старатељске заштите је пунолетство детета - 70%, док су други разлози као што су враћање старатељства родитељима одн. пословне способности мање заступљени (са 12%). Удео непосредног старатељства је 47% у 2019. години. Највећи број деце која су под старатељством на смештају су у хранитељским породицама (59%).

- У поступцима у којима се одлучује о заштити права детета односно лишењу родитељског права највећи број поступака је, као и претходних година у споровима око вршења родитељског права са уделом од 67%. Међу поступцима које је ЦСР покренуо пред судом у вези са вршењем родитељског права најбројнији су **предлози за лишење родитељског права са 72%. Број покренутих поступака и број деце обухваћене поступцима је повећан у односу на 2017. и 2018. годину.**
- Нема промене у односу на претходну годину у примени мере **превентивног надзора**, док се евидентира нижи ниво примене мере **корективног надзора**. У овом смањењу највише учествује мањи број мера упућивања у саветовалиште, што је директно повезано са развијеношћу ове услуге у локалним заједницама.

Послови у вршењу јавних овлашћења

- У току 2019. године евидентирано је укупно **8.570 пријава породичног и партнерског насиља што је повећање од 5% у односу на претходну 2018. годину**, при чему је повећање бележено у дужем протеклом периоду. Повећање броја жртава насиља не може се тумачити искључиво као последица пораста насиља већ је резултат и другачијег друштвеног и институционалног одговора на насиље у породици. Повећање броја жртава насиља се евидентира у свим узрасним групацијама, и код деце и пунолетних.
- Од укупног броја евидентираних пријава **19% су пријаве за случајеве насиља у којима су деца жртве** (19% и у 2018. години), и ово је мање више константан удео пријава за децу и у ранијем периоду. **Удео девојчица је 55%** међу децом жртвама, а емоционално насиље је код пријава за децу доминантно, у уделу од 40%. Када су пунолетни корисници жртве насиља у питању, **жене су чешће жртве насиља у односу на мушкарце у свим узрасним групацијама са око 77% удела**. Психичко насиље као доминантна врста насиља је евидентирано код 54% укупног броја пријава за пунолетне жртве.
- Као и у досадашњем периоду, **највећи број пријава односно 81% свих пријава пристигло је од полиције у ЦСР**, у 5% случајева је сама жртва пријавила насиље, у 4% пријава је стигла од суда/тужилаштва, а у око 3% случајева пријава насиља је од стране јавних установа (школа, дома здравља, вртића...) и чланова породице. Други извори пријаве су знатно ређе заступљени, док је пријава од стране удружења грађана евидентирана у само једном случају током 2019. године.
- **У највећем уделу починиоци су партнери** (брачни/ванбрачни или бивши брачни/ванбрачни) жртве и чине 52% свих пријава, а затим родитељи деце која трпе насиља са уделом од 17%, син/ћерка жртве са уделом од 12%, други члан породице или крвни сродник 7%, итд. Оно што се уочава као значајнија промена у односу на претходну годину јесте структура починилаца насиља према полу, јер је претходне године удео мушкараца био 64%, док се 2019. године готово изједначио и износи 52% у односу на жене као означене починиоце насиља.
- У поступању ЦСР у случајевима пријава насиља над децом, евидентира се да ЦСР најчешће - у **67% случајева реагује пружањем материјалне, правне или стручно саветодавне подршке** и помоћи детету и родитељу у оквиру ресурса ЦСР,

222 деце је због безбедности било издвојено из породица током године. По службеној дужности ЦСР је у току 2019. године покренуто 295 поступака пред судом за заштиту деце, што је за 17% од укупног броја деце жртава насиља (и у истом уделу као претходне године). У структури поступака **најбројнији су кривични поступци који чине 31%** свих покренутих поступака, и значајно је повећање у односу на претходну када су кривични поступци били заступљени са 15%.

- У заштити пунолетних жртава насиља поступање ЦСР је **у 80%** случајева подразумевало пружање **материјалне, правне, или саветодавне подршке** жртви насиља у оквиру ЦСР, у 11% случајева жртва насиља је упућивана на услуге других установа, док су сви други поступци и интервенције ређе заступљени. Кривична пријава је подигнута у 56 случајева што је мање од 1% случајева. Нема значајније промене у структури предузетих поступака у односу на претходну годину.
- У току 2019. године укупно је донето **1.667 мера заштите по Породичном закону** (за све узрасне групације корисника – деца и пунолетни), што је за 7% мање него прошле године, за разлику од 2017. године када смо евидентирали више него удвостручен број мера у односу на период који је претходио извештајној 2017. години.
- Према подацима којима ЦСР располаже у току 2019. године од стране полицијских службеника је изречено 9.080 мера и још 6.501 мера од стране судова као продужетак хитних мера према почиониоцу насиља. **Ово је значајно повећање у односу на 2018. годину од преко 3 хиљаде изречених мера или процентуално изражено за 25%.**
- У Војводини је током 2019. године упућено **406 пријава за вршњачко насиље** што није значајније повећање броја пријава у односу на 2018. годину, али се евидентира очигледан пораст ове појаве посматрано у дужем временском периоду.
- Током 2019. године на евиденцији ЦСР евидентирано је **5,611 деце и млађих пунолетника са проблемима у понашању и у сукобу са законом**. Број деце са овим проблемима је мањи за 5% у односу на 2018. годину. Међутим, евидентно је **повећање удела деце у сукобу са законом** у укупном броју деце (са 60% у 2017, преко 64% у 2018 на 67% у 2019. години), што би могло да указује да тежина учињених дела постаје озбиљнија. Кривично неодговорна деца чине 16%, што је на нивоу од претходне године.
- Мере посебне обавезе су биле заступљене са уделом од 57%, а мере појачаног надзора 39% и заводске васпитне мере са 4%. Број изречених васпитних налога као диверзионих мера је значајно већи у односу на претходне године (415 у 2019. години у односу на 298 у 2018. години и 227 у 2017. години), што се може окарактерисати као позитивна пракса са аспекта интереса деце.